I. TÜRKİYE ÇOCUK HAKLARI STRATEJİSİ
ve UYGULAMA PLANI
(2013-2017)

Danışman Kuruluşlar

Strateji Belgesi; SHÇEK, Çocuk Vakfı, İstanbul Üniversitesi işbirliğinde, 1 Ocak 2010 tarihinden itibaren önce çocuk görüşü alınarak hazırlanmaya başlanmış, TÜBİTAK-TÜSSİDE'nin 13-15 Ekim 2010 tarihinde ilgili kurum ve paydaşların, üniversite ve STK temsilcilerinin; 17-18 Ekim 2010 tarihinde çocukların katıldığı iki ayrı çalıştay sonunda düzenlediği SWOT analizi, alan uzmanlarının katılımı ile 23-24 Kasım 2010 Ankara, 27-28 Kasım 2010 İstanbul Odak Grup toplantı çıktıları dikkate alınarak Birinci Taslak yazılmış; 25-27 Şubat 2011 tarihinde gerçekleşen I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Genel Kurulu'nda çocuk ve yetişkin delegeler tarafından müzakere edildikten sonra, öneriler doğrultusunda 30 Mart 2011 tarihinde İkinci Taslak Metin ve Uygulama Planı yazılmış; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu'nun 8 Mayıs 2012 tarihinde gerçekleşen karar toplantısında bildirilen öneriler doğrultusunda redaksiyonu yapılarak sonuçlandırılmıştır.(2 Kasım 2012)

Başbakan'ın Ön Sözü

Recep Tayyip Erdoğan
T.C. Başbakanı

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı'nın
Sunuşu

Çocukluk Fotoğrafı

Fatma Şahin
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

İÇİNDEKİLER

Başbakan'ın Ön Sözü /3
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı'nın Sunuşu /4

TANIMLAR /7

1. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi (2013-2017)

I. GİRİŞ /9
II. GEREKÇE /10
STRATEJİ'NİN ÖNCELİKLİ YAKLAŞIMI
III. VİZYON /13
IV. ÇOCUĞA YAKLAŞIM: DEĞERLER, TEMEL ÖLÇÜT ve İLKELER /14
A. ÇOCUĞA YAKLAŞIM
1. Çocuğun Masumiyeti ve Hak Sahibi Birey Olması
2. Çocuğa Saygı, Çocuklar İçin Demokrasi ve Eşitlik Hakkı
3. Aileye Saygı ve Ailenin Desteklenmesi
B. BM ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN TEMEL ÖLÇÜTÜ VE İLKELERİNE DAYALI BİR STRATEJİ
1. Temel Ölçüt: Çocuğun Yüksek Yararının Önceliği
2. BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin İlkeleri
V. STRATEJİK AMAÇLAR ve GÖSTERGELER, STRATEJİLER ve EYLEMLER /16
1. Çocuğa Saygı Kültürü
2. Çocuğun Katılım Hakkı: Çocuğun Görüşünün Alınmasının Önemi
3. Medeni Haklar ve Özgürlükler
4. Çocuk Hakları Eğitimi ve Bilim, Sanat ve Spor Eğitimi
5. Çocuğun Sağlığını ve Sosyal Güvenliğini Sağlamaya Yönelik Hizmetler
6. Aile ve Çocuğa Yönelik Destek ve Özel Koruma Hizmetleri
7. Çocuk Adalet Sistemi
8. Çocuk Dostu Bir Medya
9. Denetleme, İzleme ve Değerlendirme
VI. STRATEJİNİN PROJELENDİRİLMESİ İÇİN YÖNETİM ÖNERİSİ /26
VII. SONUÇ ve ÖNERİLER /27

EK 1 I. TÜRKİYE ÇOCUK HAKLARI STRATEJİSİ UYGULAMA PLANI 2013-2017

EK 2 SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

EK 3 STRATEJİ BELGESİ VE UYGULAMA PLANI HAZIRLANMASINDA GÖRÜŞ BİLDİREN ÇOCUK, YETİŞKİN, ALAN UZMANI, SİVİL TOPLUM KURULUŞU, YEREL YÖNETİM, ÜNİVERSİTE VE HÜKÜMET KURULUŞLARI LİSTESİ

EK 4 MEVCUT DURUM ANALİZİ (GZFT-SWOT)

EK 5 ANKARA VE İSTANBUL ALAN UZMANLARI ODAK GRUP ÇALIŞMALARI

KISALTMALAR

ASPB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
ÇİM	Çocuk İzleme Merkezi
ÇHGM	Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
SHÇEK	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SÖZLEŞME	Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi
SWOT	Kurumsal Yapının Bir Takım Kriterlere Tabi Tutularak İncelenmesi Teknikleri
TBMM	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TÇF	Türkiye Çocuk Fonu
TUİK	Tükiye İstatistik Kurumu
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜSSİDE	Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü
UNİCEF	BM Çocuklara Yardım Fonu
YPK	Yüksek Planlama Kurulu
YÖK	Yükseköğretim Kurulu

TANIMLAR

Çocuğa Saygı Kültürü:
Çocuğu nesnelleştiren algı ve süreçler yerine, onu toplumsal özne durumuna getirecek anlayışı hayatın bütün alanlarına yerleştirmek ve bu kültürü çocuğa saygı temelinde geliştirmek.

Çocuğun Görüşünün Alınması:
Çocukların toplumun saygın bir bireyi olarak, toplumsal hayatın bütün alanlarına adaletli bir ortamda ve yetişkinlerle katılımını sağlamak.

Çocuğun İyi Olma Hali:
Çocuğun şimdiki ihtiyaçları dikkate alınarak, maddi durum, sağlık, eğitim, ev ve çevre koşulları, güç koşullar ve güvenlik, katılım, sosyal ilişkiler, öznel iyi olma hali olmak üzere oluşturulan ve çocuğa bütünsel bakış açısı ile bakmayı hedefleyen gösterge sistematiğinin genel adı.

Çocuğun Sağlığı ve Sosyal Güvenliği:
Sağlıklı çocuklar yanında, durumu özellik arz eden güç koşullardaki çocukların hayat standartlarını yükseltmek; bebek ve çocuk bakım hizmetleri, sağlık güvencesi, ergen sağlığı ve çevre sağlığı kapsamındaki hizmetler.

Çocuğun Yüksek Yararı:
Çocuğun yararını her türlü yarardan daha önemli ve öncelikli görmek ve buna göre davranmak.

Çocuk:
Daha erken yaşta reşit olma durumu hariç, on sekiz yaşına kadar her insan çocuktur.

Çocuk Adalet Sistemi:
Çocukluk haline ceza hukuku yaklaşımları dışında bakabilen, özgün çocuk hukuku ilkeleri doğrultusunda önleyici, koruyucu, iyileştirici ve geliştirici yaklaşım.

Çocuk Dostu Medya:
Örgün eğitimde medya okuryazarlığı, çocuğun iletişim ortamından gelebilecek olası zararlardan korunması çalışmaları ve medyanın kötüye kullanımının engellenmesi, bilişim suçları, siber medya ağından korunma, çocuk haklarına duyarlı bir medya anlayışının geliştirilmesi.

Çocuk Hakları:
"Belirli bir eylem ve davranışlardan korunma, belirli şeyleri yapabilme, kendini ifade edebilme ve kendi hayatını ilgilendiren konularda söz sahibi olma ve belirli şeylerden ya da hizmetlerden yararlanma hakları". (Unicef'in tanımı)

Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu:
Çocuk haklarının korunması, kullandırılması ve geliştirilmesine ilişkin konularda idarî ve yasal düzenlemelere yönelik çalışmalar yapmak, önerilerde bulunmak, kaydedilen gelişmeler hakkında kamuoyunun aydınlatılması amacıyla yapılacak çalışmaları değerlendirmek, çocuk hakları konusunda alınabilecek önlemlere ilişkin tavsiyelerde bulunmak, bu konuya ilişkin strateji belgesi ve eylem planları hazırlatmak ve onaylamak, çocuk hakları konusunda kurumlar arası işbirliği ve koordinasyonu sağlamak üzere 4 Nisan 2012 tarih ve 2012/9 sayılı Başbakanlık Genelgesi'ne göre görevlendirilmiş olan kurul.

Denetleme, İzleme ve Değerlendirme:
Çocuk haklarıyla ilgili hizmet ve uygulamaları denetlemek üzere, içinde çocukların da yer alacağı, sivil ve özerk, güçlü ve dinamik mekanizma.

Gelişme Yeteneklerini Geliştirme Hakkı:
Bütün çocukların özgür bireyler olarak yetişmesi, kendi yapabilirlikleri yanında becerilerini geliştirmeleri, özgür düşünen, yaratıcı, yenilikçi ve girişimci bireyler olarak yetişmeleri.

Hak Temelli:
Devlet'in çocukla ilgili hakları güvence altına aldığı ve ihtiyaçların karşılanmasının zorunlu olduğu, yasal ve idarî imkanların sağlanmasını.

Katılım:
Bütün karar süreçlerinde çocuğun görüşünün alınması ve çocuğa saygıyı.

Koruma:
Bütün çocukların ihmal ve istismardan korunması.

Stratejik Amaç:
Çocuk hakları vizyonumuza ulaşmak noktasında kısa dönemde atılması gereken adımların ve hedeflenen sonuçların kavramsal ifadesi.

Stratejik Eylem:
Strateji Belgesi'nin Uygulama Planı'nda stratejik amaçlarla ilişkilendirilen faaliyet projelerinin genel adı.

Tedbir Hakkı:
Yaşama, sağlığını koruma, sosyal korunma ve temel ihtiyaç ve hizmetlere erişim hakkı.

I. TÜRKİYE ÇOCUK HAKLARI STRATEJİSİ
(2013-2017)

I. GİRİŞ

I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi Belgesi ve Uygulama Planı 2013-2017, *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi*'ni de kapsayacak şekilde, "çocuk hakları" kavramının sınırlarını genişletme, koşulları iyileştirme, ülkemiz ve dünya çocuklarına hayata daha etkin ve mutlu katılma imkânı hazırlama amacıyla aşağıda tanımlanan vizyonu uygulamaya sunmak üzere hazırlanmıştır.

VİZYON

Çocuğun yüksek yararının bütün yararlardan öncelikli olduğunu kabul ederek, yaşama, gelişme, korunma ve görüşünün alınması hakkı ile ayrımcılığın önlenmesini esas alan, çocuk hakları kültürü temelinde bir çocukluğun yaşandığı Türkiye.

Strateji Belgesi'nin bu amaç ve yönelişi, çocuk haklarının gerçekleşmesi ve sorunlarının çözümünü sadece Türkiye ile sınırlı görmez; aynı zamanda uluslararası çocuk hakları ve sorunlarının birlikte çözümlenebilmesi bilincini oluşturur. Türkiye çocuk hakları kültürü ve politikasının esası budur. Bu değişim ve dönüşüm, mevcut verili dünya koşullarının aşılmasını içerdiği için bugünü ve geleceği de kapsayan tarih ve medeniyet bakışını taşır.

I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi ve Uygulama Planı 2013-2017, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Mehmet Ali Şahin'in himayelerinde, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Onur Konuğu olarak katıldığı, Sayın Prof. Dr. Aydın Gülan'ın Kongre Başkanlığı'nda 25-27 Şubat 2011 tarihinde gerçekleşen *I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi*'nin paydaşları mülga Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü (SHÇEK), Çocuk Vakfı, İstanbul Üniversitesi'nin işbirliği ile TÜBİTAK-TÜSSİDE'nin strateji danışmanlığında hazırlanmıştır.

Bu Strateji Belgesi'nin hazırlanmasında; 1995-1999 yıllarını kapsayan BM Çocuk Hakları Komitesi'ne sunulan Türkiye Birinci İlerleme Raporu (2001) ile 2001-2006 dönemlerini kapsayan İkinci ve Üçüncü Birleştirilmiş İlerleme Raporu; 13-15 Ekim 2010 tarihinde TÜBİTAK-TÜSSİDE'nin ilgili kurum ve paydaşların, STK temsilcilerinin, üniversite temsilcilerinin; 17-18 Ekim 2010 tarihinde çocukların, yetişkinlerin ve alan uzmanlarının katkılarıyla düzenlenen çalıştay sonrası hazırlanan SWOT analizi; 23-24 Kasım 2010 Ankara ve 27-28 Kasım 2010 İstanbul Odak Grup toplantıları yanında bütün aşamalarda çocuk görüşünün yansıtılmasına özel önem verilmiştir.

Strateji Belgesi'nin Birinci Taslağı, 28 Ocak 2011 tarihinde çocuk ve yetişkin görüşüne sunulmuştur. Bu görüşler doğrultusunda yeniden ele alınan metin, 25-27 Şubat 2011 tarihinde İstanbul'da gerçekleşen *I. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Genel Kurulu*'nda çocuk ve yetişkin delegelerin görüşleri çerçevesinde üç gün boyunca müzakere edildikten sonra ikinci kez düzenlenmiştir. Strateji Belgesi İkinci Taslağı, 18 Mart 2011 tarihine kadar Kongre çocuk ve yetişkin delegeleri ile birlikte Strateji Yazım Grubu tarafından değerlendirilmiş ve *Uygulama Planı* sonuçlandırılmıştır.

Strateji Belgesi'nin *Uygulama Planı*'nda, paydaşların "çocuk hakları" vizyonu ve bu vizyonun gerçekleşmesi için önerileri, stratejik amaç ve eylemler ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. Bu nedenle, belgenin hazırlanmasında ülke ölçekli genel bir stratejik yaklaşım belirleyici olmuştur.

Strateji Belgesi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sayın Fatma Şahin ve Bakanlık yetkililerine 22 Ekim 2011 tarihinde sunumu yapılmış; Bakanlık koordinatörlüğünde 26 Ekim ve 15 Kasım 2011 tarihlerinde ilgili Bakanlıkların önerileri; 2012/9 sayılı Başbakanlık Genelgesi doğrultusunda kurulan ve ilk toplantısını Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sayın Fatma Şahin'in Başkanlığı'nda 8 Mayıs 2012 tarihinde Ankara'da yapan *Çocuk Hakları İzleme ve Değerlendirme Kurulu*'nun önerileri ve redaksiyon kararı doğrultusunda; BM Çocuk Hakları Komitesi'nin 15 Haziran 2012 tarihli *Türkiye Gözlem Raporu* ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı Sayın Doç. Dr. Aşkın Asan'ın Başkanlığı'nda Bakanlık yetkilileri ile Strateji Yazım Grubu'nun 19 Ekim 2012 tarihinde İstanbul'da yaptığı değerlendirme toplantısı kararları dikkate alınarak sonuçlandırılmıştır.

I.Türkiye Çocuk Hakları Strateji, Hükümet kuruluşları yanında, demokratik gelişimin bir gereği ve göstergesi olarak, sivil toplum kuruluşlarına ve yerel yönetimlere önemli görevler yüklemektedir.

Strateji Belgesi'nin 2013-2017 döneminde uygulanabilir duruma gelmesi için, 2013 yılı içinde hazırlık ve projelendirme çalışmaları ile yasal ve idarî düzenlemelerin tamamlanması gerekmektedir. Strateji Belgesi 6 aşamada hayata geçirilecektir:

1. *Strateji Belgesi ve Uygulama Planı'nın çocuk odaklı uyarlanması*
2. *Yüksek Planlama Kurulu Kararı'nın alınması*
3. *Başbakanlık Genelgesi'nin yayınlanması*
4. *İlgili Bakanlıklar arasında Protokolün imzalanması*
5. *Strateji Belgesi'nin Uygulama Proje Planı'nın hazırlanması*
6. *Etkin İzleme, Denetleme ve Değerlendirme Sistematiğinin kurulması*

II. GEREKÇE

1.- Çocuk hakları stratejisi, nasıl bir Türkiye ve dünyada yaşamak istediğimizle ilgilidir.

Tarihte insanlık ilk defa bir bütün olarak kendi geleceği için kaygı duymaktadır. Çocuk hakları konusunda uluslararası düzenlemelere gerek duyulması bunun kanıtıdır.

Tarihsel ve toplumsal gelişmelerin getirdiği bazı kazanımlar ve ortaya çıkan sorunlar çerçevesinde, Türkiye'nin kabul ettiği ve 27 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe giren *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi* ve 18 Ocak 2001 tarihinde onaylanması uygun görülen *Çocuk Haklarının Kullanılmasına Dair Avrupa Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Çocuk Hakları Stratejisi (2009-2011), Avrupa Birliği Çocuk Hakları Programı (15 Şubat 2011), BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi* ve *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi* ile dünya çocuk hareketinin çeşitli deneyimleri ve evrensel ilkeleri *I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi'nin* gerekçesini oluşturmaktadır.

2.- Çocuk sorunu, öncelikle, bugünün dünyasında var olan egemenlik ilişkilerinden ve yapısal açmazlardan kaynaklanan bir sorundur.

Çocuk sorunları ve hakları konusunun sadece ekonomik merkezli olmaması, çeşitli sosyal ve kültürel alanları da kapsaması nedeniyle çok yönlü, disiplinler arası bütünsel bir bakışa ihtiyaç vardır.

Çocuk sorunlarının çözümü konusu, her türlü toplumsal farklılıklara rağmen, çağdaş medeniyetin ortak bir problemi olarak tüm dünya çocuklarının katılımı ve toplumların katkıda bulunacağı, kendi güç ve imkânlarını ortaya koyacağı eleştirel bir yaklaşımla ele alınmalıdır. Böyle bir temellendirme *Türkiye Çocuk Hareketi*'nin kendi sözünü, zenginliğini ve maddi bir güç olarak örgütlenmesini ortaya koyma imkânı vermektedir.

3.- Her medeniyet, en iyisini önce çocuğa vermeyi amaçlamadıkça, dünya çocuklarının sorunları çözülemez ve çocukların güzel bir dünyada yaşama hakları gerçekleşemez. Çocuk sorunlarının çözümünde insanlık medeniyetinin çocuk açılımı ve çocuk haklarını gündemine alması belirleyici bir önceliğe sahiptir.

Tek merkezli bir egemenlik anlayışının mutlaklığı yerine, farklı medeniyetlerin de dünya tarihine katkıları ve söz sahibi olmaları, dünya tarihinin bir zenginliğidir. Toplumların en geniş biçimde kendileriyle özdeşleştikleri medeniyet merkezli çözüm, çocuk haklarının ve sorunlarının da en geniş biçimde çözümünü içerir. Medeniyetler arası ilişkilerin dünyanın geleceğini de belirlemesi nedeniyle, hiçbir medeniyet çocuk haklarına ve sorunlarına ilgisiz kalamaz. Çocuklara saygı, koruma ve gözetim, bir anlamda her medeniyetin kendi varlığına sahip çıkma ve yüceltme çabasının ifadesi olduğu gibi, çocukların masumiyeti ve çocuklara saygı keyfi değildir, toplumların kendi varlığı ve yüksek idealleriyle ilgili bir değerdir.

Çocuk hakları ve sorunlarının çözümü konusu, tek bir medeniyetin yaklaşımıyla sınırlanamaz ve çözüm bir medeniyetin üstünlüğü inancına indirgenemez. İnsan hakları temelinde evrensel çocuk hakları kültürünün tarihi gelişim sonucu ortaya çıkan ve dünyaca da kabul gören bazı sonuçları vardır. Çocuğa ait bu birikim insanlığın ortak tarihinin ürünüdür. Bu nedenle de her medeniyetin *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi*'ni geliştirme hakkı esastır.

4.- *I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi*, Cumhuriyetimizin kuruluşunun 100'üncü yıl dönümü olan 2023'e çocuk alanında nasıl ulaşılacağını çocuk hakları kültürü temelinde ortaya koyan bir yaklaşıma sahiptir. Bu yaklaşımın günümüzdeki çocuk sorunlarını kapsayacak biçimde bütün alanlara nüfuz edebilmesi, toplumdaki anlayış ve uygulamaları etkilemesi için yeni bazı araç ve yöntemlerin geliştirilmesini gerektirmektedir. Bunun bir yönü yeni bir dünya ve geleceği amaçlayan bütüncül çocuk bakış açısı bilinci; diğer yönü ise bu bilincin sürekliliğini sağlayacak ve geliştirecek bir örgütlenmedir. Bu örgütlenme, çocuk hakları kültürünün gelişmesi için asgari koşuldur. Bu ön koşulun temeli, çocuğun katılımını ve ortaklığını, stratejinin amaçları ve eylemlerine egemen kılmaktır.

5.- Strateji Belgesi, 'hak temelli' bir anlayışın hayata geçirilmesini esas alacaktır.

'Hak temelli' kavramı çocuklara haklarının tanınması ve hayata geçirilmesine yönelik tedbirlerin alınması gerektiği anlayışını ifade eder. Bu yönüyle, 'hak temelli' kavramı ile çocuk haklarına yönelik ulusal veya uluslararası belgelerde işlenen haklara tam anlamıyla güvenceler temin edilmesi ve hayata geçirilmesi için gerekli mekanizmaların oluşturulması anlaşılmalıdır. 'Hak temelli' kavramı, 'ihtiyaç temelli' kavramını geliştirici mahiyettedir. 'İhtiyaç temelli' yaklaşım yardım anlayışını ön plana çıkarır ve sorun olunca müdahaleyi esas alır; 'hak temelli' yaklaşım ise her an için geçerli olan, talep edilebilir vazgeçilmez haklara vurgu yapan yaklaşıma dayanır.

Bu Strateji Belgesi, Devlet'in hakları güvence altına aldığı ve ihtiyaçları karşılamasının zorunlu olduğu, kişilerin de bu hakları talep edebileceği, yasal ve idarî imkanların sağlanacağı 'hak temelli' anlayışa dayalı muhtevada hazırlanmıştır.

'Hak temelli' anlayışın tam tatbiki için strateji belgesinin projelendirme çalışmaları ile başlayacak süreç ayrıca önem taşımaktadır. Bir yandan, belgede kararlaştırılan amaç, strateji ve eylemlerin zaman ve ölçülebilirlik kıstasları bakımından uygulanması, izlenmesi, denetlenmesi ve sürdürülebilir olması için proje kapsamlı çerçevede hazırlanmalıdır. Diğer yandan, stratejinin ve hakların hayata geçirilmesi için gerekli insan kaynağı, mali ve teknik alt yapının oluşturulmasına imkân verecek biçimde bütçelendirme çalışmalarının ilgili kurum/kuruluşlar tarafından yapılması gerekmektedir.

6.- Çocuğun iyi olma hali endeksi sistemi gereklidir.

Çocukluk bir toplumsal kategoridir. Çocuk hakları, toplumca sahip çıkılması ve ifade edilmesi gereken haklar bütünüdür. Bu arada, sistemin kendisinin yarattığı sorunlar toplumsal düzeyde çözüme kavuşturulamadığı için, çocuk sorunları da özel sorunlar olarak farklı uygulamalara ve düzenlemelere konu teşkil etmiştir. Toplumsal aksaklıkların ve zaafların temeli yeterince tartışılmadığından, dar anlamda çocuğu etkileyen her türlü sorunun acil çözümü için, var olan sistem içinde iyileştirmeler gerçekleştirmek zorunlu hale gelmiştir. Bu uygulamaların izlenmesi, denetimi ve ölçülmesi için, çocuk bilgisi ve göstergeleri ile *çocuğun iyi olma hali sistemi* kurulmalıdır.

Çocuğun iyi olma hali endeksi'nin amacı, çocuğun bir bütün olarak ve şimdiki ihtiyaçları dikkate alınarak "iyi olmasının" göstergelerini belirlemektir. Çocuğun iyi olma hali endeksinin tanımlanması ve ortaya konması iki açıdan önemli açılım sağlayacaktır: İlki, çocuğun bugünkü büyüme ve gelişimi sürecinde toplumsal katılımını ve potansiyellerini gerçekleştirmesini sağlayacak öznel ve nesnel kriterlerin belirlenmesidir. İkincisi ise, çocuğun büyümesini ve gelişimini şekillendiren bütün süreçler ve bağlamlar içinde müdahale alanlarının oluşturulabilmesidir. Böylece, çocuklara yönelik ulusal düzeyde bir izleme ve müdahale mekanizması oluşturularak çocukların sorunlarının ertelenmeden çözülmesi mümkün olabilecektir.

Çocuğun iyi olma hali, maddi durum, sağlık, eğitim, ev ve çevre koşulları, güç koşullar ve güvenlik, katılım, sosyal ilişkiler, öznel iyi olma hali olmak üzere sekiz alanda oluşturulan gösterge endeksi, çocuğa bütünsel çocuk bakış açısı ile bakmayı hedeflemektedir.

Çocuğun iyi olma hali endeksi hem uluslararası çalışmalar ile karşılaştırmalı veriye imkân tanıması, hem de çocukların ihtiyaçlarının uygulanabilir ve talep edilebilir bir hak olarak tanımlanabilmesi açısından stratejinin hayata geçirilebilmesi, ölçme, değerlendirme, izleme ve denetleme çalışmaları için önemli ve belirleyici bir model görevini yerine getirecektir. Türkiye, çocukla ilgili güvenilir, karşılaştırılabilir veri, bilgi ve gösterge oluşturacak sistemi kurarak, bu stratejinin uygulamaları için değerlendirme kılavuzları oluşturacaktır.

7.- Türkiye, BM *Çocuk Hakları Sözleşmesi*'ne taraf olan bir ülke olarak çocuğun bütün hakları ve esenliğinin sağlanması için yasal ve idarî önlemleri almak amacıyla *I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi* hazırlamıştır.

Bu Strateji Belgesi'ne, *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi*'nin çocuğun yüksek yararı temel ölçütü esas olmak üzere, yaşaması, yetiştirilmesi ve gelişiminin sağlanması ve korunmasında ana-babanın birlikte sorumluluk taşıdıkları; çocuğun her türlü ayrımcılığa karşı korunması ve katılımı ilkeleri yön verecektir.

Bu Strateji Belgesi, Türkiye'de bütün çocukların toplumsal konumunu dikkate alarak hayat standartlarını geliştirmek amacıyla devletin sorumluluğu ve yükümlülükleri doğrultusunda gerekli gelişimi, koruma ve önlemeyi, güç koşullardaki çocuklara özel bakım ve imkânları sağlayıcı; kalıcı ve

yaygın programları geliştirme sorumluluğunu üstlenme ve bu amaçla bütün yasal ve idarî önlemleri alma, ulusal politika ve strateji geliştirme, faaliyet ve eylem planı oluşturma ve uygulama çalışmalarını hedeflemektedir.

Bu strateji ile, çocukların sağlıklı büyüyecekleri, iyi bir eğitim alacakları, güç koşullarda kalmaları durumunda korunacakları ve ayrılacak kaynak ve gerçekleşecek hizmetlere erişebilecekleri ülke ölçekli bütüncül bir *Çocuk Koruma Sistemi*'nin gerçekleşmesine yönelik genel amaçları ve somut eylemleri içermektedir. Strateji ile "temel haklara saygı denetimi" uygulaması için yeni yapılar ve yaklaşımlara öncülük edilecektir. Bu strateji belgesi, Türkiye'nin çocuk haklarını koruma ve geliştirme amacıyla ortaya koyduğu iradenin somut ifadesidir.

STRATEJİNİN ÖNCELİKLİ YAKLAŞIMI

I.Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi'nin çocuk hakları odaklı uygulamaları için 9 öncelikli yaklaşım şu şekilde belirlenmiştir:

1. Yasalarda kabul edilen ilke ve ölçütleri uygulamaya dönüştürecek kurumsal yapıların oluşturulması ve var olanların güçlendirilmesi.
2. Sorumlu kuruluşlarca ulusal çocuk politikalarının faaliyet, uygulama ve eylem planlarının bireyin, toplumun ve devletin katılımıyla hazırlanması ve gerçekleştirilmesi.
3. Çocuk hakları politikaları ve uygulamaları konusunda kamuoyunda bilinç ve duyarlılık oluşturulması.
4. Çocuk hakları politikaları ve uygulamalarından sorumlu kurum ve kuruluşların yaklaşımlarının geliştirilmesi; bütüncül, disiplinler arası, çok sektörlü ve eş güdümlü çalışma anlayışının karar ve uygulama birimlerinde güçlendirilmesi.
5. Ulusal çocuk politikaları ve faaliyet planlarına dayalı uygulama programları hazırlanması ve çocukların ilgili haklardan yararlanmalarının sağlanması.
6. Çocuklara sağlanan hakların korunması ve geliştirilmesi.
7. Çocuk hak ihlalleri karşısında başvuru sisteminin kurulması ve yaygınlaştırılması.
8. Çocuk hakları uygulamalarının bütün süreçlerine çocuk ve yetişkin bireylerin, toplumun, sivil toplum kuruluşlarının, yerel yönetimlerin, üniversitelerin, medyanın ve hükümet kuruluşlarının etkin katılımı ve işbirliği ortamlarının hazırlanması.
9. Çocuk ve yetişkin paydaşlığında etkin uygulama, değerlendirme, denetleme, izleme ve raporlama sisteminin kurulması.

III. VİZYON

I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi, toplumlararası ilişkileri kapsayan bütünsel anlayış taşımaktadır. Dünyanın her yerindeki çocukların acıları ve sorunları bizi ilgilendirmektedir. Belge, farklı toplumların tutacağı yola ve kendi sözlerini söylemelerine saygının gereği ve yeni bir dünya içinde ortak birlikteliğimizi ulaşılması gereken bir çocuk hakları hedefi olarak ifade etmiştir. Elde edilecek deneyim ve sonuçları şimdiden sınırlandırmamak gerektiği düşünülmekte, bunun için yeni bir dünya ve yeni bir gelecek vizyonundan söz edilmektedir.

Toplumların ve çocukların yeni bir dünya ve gelecek tasarlamaları vazgeçilmez bir haktır. *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi* de nihai, önü kapalı ve sonlandırılmış bir haklar bildirgesi olmadığı gibi, her medeniyetin Sözleşmeyi geliştirme ve kendi rengini katma hakkı vardır. Strateji Belgesi, yalnızca Türkiye ile sınırlı değildir ve toplumlararası ilişkilere ve etkinliğe dayalı bir çerçeveye sahiptir. Belge,

odaklandığı alanla Türkiye'nin çocuk sorunlarını çözmeye yönelerek, ortaya koyduğu geniş bakış açısı ile dünya çocuk haklarının takipçisi, çözüm paydaşı olmakta ve ilgili uluslararası yapılarla işbirliği zemini hazırlamaktadır.

VİZYON

Çocuğun yüksek yararının bütün yararlardan öncelikli olduğunu kabul ederek yaşama, gelişme, korunma ve görüşünün alınması hakkı ile ayrımcılığın önlenmesini esas alan, çocuk hakları kültürü temelinde bir çocukluğun yaşandığı Türkiye.

IV. ÇOCUĞA YAKLAŞIM: DEĞERLER, TEMEL ÖLÇÜT ve İLKELER

I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi, insanlık medeniyetinin değerlerini ve *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi* ölçüt ve ilkelerini esas alarak Türkiye'nin çocuk alanında geleceğe yönelik uygulamalarını öngörmektedir. Türkiye, günümüz çocuk sorunlarına öncelik vererek dünya çocuk sorunlarının çözümüne yönelik katkı yapmayı da amaçlamaktadır. Medeniyetler arası farklılıklar ve ilişkiler, çocuk alanında ortak çabaların çözümüne engel değildir. Günümüzde medeniyetler arası farklılıkların çocuk hakları anlayışı içinde kabulü ve ortaklık düzeyinde bütünlüğünün en genel ifadesi *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi*'dir.

Çocuk haklarının dayanması gereken evrensel değer, ölçüt ve ilkeler, çocukla ilgili bütün güncel, değişken uygulama ve düzenlemelerin gerekçesi ve yön belirleyicisi özelliğindedir. Çocuğun yüksek yararına dayalı (sıra gözetmeden) hakları; *a) Çocuğun yaşaması, sağlığının koruması ve gelişmesi (hakkı); b) Çocuğun kamu ve özel hayatında güvenliği, katılımı, etkinliği, eşitliği (hakkı); c) Hiçbir çocuğa kültür, siyaset, ırk, din, cinsiyet, engellilik ayrımı yapılmaması; hiçbir çocuğun dışlanmaması (hakkı); d) Çocuk kimliği ve kültür öğelerinin korunması, savunulması (hakkı).* Bu haklar, insan hakları bağlamında mutlak değerler olarak tüm devletler ve toplumlar için geçerli ve ortak sabit maddelerdir.

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'nde ifade edilen, çocukların varlığını koruma ve savunma; dil, din ve inanç, adalet/hukuk, ahlâk gibi değerlere siyaset/devlet, tarih-coğrafya, toplum ve nüfus, kültürel donanım özellikleri dikkate almak gerekir. Bu özellikler çocuk haklarının gerçekleştirilmesi açısından toplumların imkânlarını ve potansiyellerini belirtmektedir. Diğer bir deyişle bu ölçüt ve ilkeler çocuk haklarının ve sorunların çözümünün dayandığı temel değerlerdir.

I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi'ne yön verecek insanlık medeniyetinin evrensel değerleri ile *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi*'nin temel ölçütü ve ilkelerinin hayata geçirilmesine kılavuzluk edecek doğrulardır. Bu Strateji Belgesi'nde belirtilen yaklaşım ve ilkeler çocuklara yönelik bütün hizmetlerde karar süreçlerimizi ve yaklaşımlarımızı şekillendirecektir.

A- ÇOCUĞA YAKLAŞIM

1. **Çocuğun Masumiyeti ve Hak Sahibi Birey Olması**
   Doğan her çocuk doğası gereği masumdur ve hak sahibi bireydir; çocuk olma ve çocukluğunu yaşama ve geliştirme hakkına sahiptir.

2. **Çocuğa Saygı, Çocuklar İçin Demokrasi ve Eşitlik Hakkı**
   Çocuğa saygı ifadesi ile bütün çocukların eşit haklara sahip olduğunu kabul ederek hak, özgürlük, eşitlik, katılım ve demokrasinin çocuklarla gerçekleşmesi anlaşılmalıdır.

   a. Çocuğu hak sahibi birey olarak kabul etmek.
   b. Çocuğun kendi bakış açısıyla bakabileceği ve görüşlerini ifade edebileceği ortamlar oluşturmak.
   c. Çocuğu her türlü sosyal dışlanmadan koruyucu çalışmaları gerçekleştirmek.
   d. Çocukların haklarından ayrımcılığa maruz kalmaksızın ve eşit olarak yararlanmasını sağlamak.
   e. Çocuğun kendisiyle ilgili konularda görüşlerini bildirebilme ve karar süreçlerine katılımları için gerekli düzenlemeler yapmak.

3. **Aileye Saygı ve Ailenin Desteklenmesi**

   a. Çocuğun aile içinde korunmasını sağlamak amacıyla aileyi desteklemek.
   b. Çocuğun yetiştiği ailenin kültürel çevresine saygıyı geliştirmek.
   c. Aile kurumuna ve ailenin çocuğu bakıp gözetme yükümlülüğüne saygı göstermek.

B. *BM ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ*'NİN TEMEL ÖLÇÜTÜ ve İLKELERİNE DAYALI BİR STRATEJİ

Bu Strateji Belgesi'nde "tedbir" kavramı, yaşama, sağlığını koruma, sosyal korunma ve temel ihtiyaç ve hizmetlere erişimi; "koruma" kavramı, bütün çocukların ihmal ve istismardan korunmasını; "katılım" kavramı, bütün karar süreçlerinde çocuğun görüşünün alınması ve çocuğa saygıyı, hak temelli kavramı ise Devlet'in bu hakları güvence altına aldığı ve ihtiyaçları karşılamasının zorunlu olduğu, yasal ve idarî imkanların sağlanmasını ifade etmektedir.

Bu Strateji Belgesi'nin öncelikli amacı, çocukla ilgili ülke ölçekli faaliyet ve uygulamaların çocuk haklarına uyumlu hale getirilmesi ve hak temelli çocuk politikasının hayata geçirilmesidir.

Bu Strateji Belgesi'nde, etkilenen taraf olarak çocuğun, etkileyen bütün tarafların faaliyet ve uygulamalarına karşı sosyal korunma, temel ihtiyaçlara ve hizmetlere erişiminin sağlanması amaçlanmıştır. Bu Strateji Belgesi ile çocukla ilgili bütün tarafların etkin işbirliğini ve ilgisini arttırmak amacıyla, mevcut potansiyeli geliştirmek, sürdürülebilirliği sağlamak ve çocukların katılımına öncelik verilerek koordine etmek esastır.

Bu Strateji Belgesi'ndeki yaklaşımlar ayrım yapmaksızın engelli/engelsiz tüm çocukları içermektedir.

1. Temel Ölçüt: Çocuğun Yüksek Yararının Önceliği

Çocuğun yüksek yararının önceliği ifadesinden çocuğun yararını her türlü yarardan daha önemli ve öncelikli görmek ve buna göre davranmak anlaşılmalıdır. Sosyal hayatta ve devlet kurumları ile ilişkilerinde konumu değerlendirilirken çocuğun yararı öncelikli kabul edilmelidir. Çocuğun yüksek yararı dar şekilde yorumlanabilecek, sembolik bir ifade değildir. Bu ölçütün etkin biçimde uygulanabilmesi, çocuğun yüksek yararını önceleyen geniş ve güçlü bir yorumla mümkündür. *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi*'nin bu temel ölçütünün anayasal güvence altına alınmış olması ile çocuklara

yönelik pozitif ayrımcılık ilkesi birlikte değerlendirildiğinde çocuğun yüksek yararının öncelenmesi hukukî temele sahip bir zorunluluk olarak kabul edilmelidir.

2. *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi*'nin İlkelerini Esas Almak

Bu Strateji Belgesi'nde yer alan stratejik amaçlar ve eylemler *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi*'nin aşağıda belirtilen ilkeleri esas alınarak gerçekleştirilecektir:

a. *Çocuğun yaşama ve sağlığını koruma hakkı*
b. *Gelişme ve yeteneklerini geliştirme hakkı*
c. *Korunma ve bakılma hakkı*
d. *Çocuk görüşünün alınması (katılım) hakkı*
e. *Çocuğa karşı her tür ayrımcılığın önlenmesi*

V. STRATEJİK AMAÇLAR ve GÖSTERGELER, STRATEJİLER ve EYLEMLER

Stratejik amaçlar, çocuk hakları vizyonumuza ulaşmak noktasında kısa dönemde atılması gereken adımların ve hedeflenen sonuçların kavramsal ifadeleridir. Bu amaçlara ilişkin göstergeler ise amaçların gerçekleştirilmesine ilişkin durumu gösterir. Stratejik Belge kapsamında yer alan ve 2013-2017 döneminde öngörülen amaçlar ile bu amaçlara ilişkin göstergeler aşağıdaki "Stratejik Amaç" başlıkları altında oluşturulmuştur.

Stratejiler, stratejik amaçlara ulaşmada yöntem, yaklaşım ve politikaların; eylemler ise faaliyet ve projelerimizin genel ifadesi olup, belirtilen amaçlarla ilişkilendirilerek verilmiştir.

1-Çocuğa Saygı Kültürü

Bu Strateji Belgesi'ndeki "Çocuğa saygı kültürünü geliştirmek" ifadesinden, çocuğu nesneleştiren algı ve süreçler yerine, onu toplumsal özne durumuna getirecek anlayışı hayatın bütün alanlarına yerleştirmek ve bu kültürü çocuğa saygı temelinde geliştirmek anlaşılmalıdır.

Stratejik Amaç ve Göstergeleri:

a) Çocuğa saygıyı ve çocuk hakları kültürünü geliştirmek.

G1: Kendini ilgilendiren toplumsal etkinliklere katılan çocuk sayısında artış
G2: Ülke içinde çocuk meclislerine üye çocuk sayısında artış
G3: Çocuk derneklerine kayıtlı üye sayısında artış
G4: Çocuğa saygı kültürü eğitimi alan birey sayısında artış
G5: Çocuğa saygı kültürü temelinde örgün ve yaygın eğitimde düzenlenen programlara katılan çocuk ve yetişkin sayısında artış
G6: Medyada çocuğa saygı kültürüne dayalı program sayısı
G7: Çocuğa Saygı Kültürünü yerleştirmeye yönelik hizmet içi eğitimde artış
G8: Çocuğa Saygı Kültürüne aykırılık sonucunu doğuran davranışlardan ötürü yapılan disiplin soruşturmalarında azalma
G9: Çocuğa Saygı Kültürünü yerleştirmeye, geliştirmeye, korumaya dönük idarî düzenleme sayısı

Stratejiler ve Eylemler:

Toplumsal hayatın hangi alanını kapsayacak olursa olsun, tüm yapılandırmalarda, çocuğa saygı ve çocuk hakları kültürü esas alınacak ve bu yönde bilinçlendirici kamu oyu kampanyaları düzenlenecektir. Aile içinde ve okullarda, görsel ve yazılı medyada her türlü toplumsal iletişim sistemlerinde, toplumsal kurum ve kuruluşlarda dilin, inanç eğitiminin, hukuk sisteminin, ahlâk ve estetiğin, etik değerlerin, araç-gereç tasarım ve kullanımının, çocuk konulu veya çocuklar dahil edilerek yapılan sosyal ve bilimsel çalışmaların çocuğa saygı esası üzerine hayata geçirilmesi gerekmektedir. Sosyal, ticarî ve kültürel hayatta yer alan her nesnenin, bilginin, söylemin çocuğa zararsızlığı kriteri esas kabul edilmelidir.

2- Çocuğun Katılım Hakkı: Çocuğun Görüşünün Alınmasının Önemi

Çocuğun görüşünün alınmasının önemi ifadesinden, çocukların toplumun saygın bir bireyi olarak, toplumsal hayatın bütün alanlarına adaletli bir ortamda ve yetişkinlerle birlikte katılımını sağlamak anlaşılmalıdır.

"Toplumsal hayatın bütün alanları" kavramından anlaşılması gereken husus ise; ailede, eğitim sisteminde, toplumda, yerel yönetimlerde, sağlıkta, yargılama ve koruma süreçlerinde, medyada, anayasa ve yasa hazırlama süreçlerinde ve sivil toplum kuruluşlarında çocuğun görüşünün alınmasında önerilecek modellerin tasarımıdır.

Stratejik Amaçlar ve Göstergeleri:

a) Çocuk ve çocuk haklarına ilişkin karar süreçlerine bütün çocukların katılımını sağlamak.
   G1: Toplumsal kararlara katılan çocuk sayısında artış
   G2: Yerel yönetimlerin süreçlerine ilişkin kararlara katılan çocuk sayısında artış
   G3: Sağlıkla ilgili süreçlere görüş bildiren çocuk sayısında artış
   G4: STK çalışmalarına katılan çocuk sayısında artış
   G5: Derneklere üye çocuk sayısında artış

b) Toplumsal hayatın bütün alanlarında her türlü hizmetlerin tasarımı, düzenlenmesi, uygulanması, izlenmesi ve denetlenmesinde çocuğun katılımı ile ilgili kültürü geliştirmek.
   G1: Toplumsal karar süreçlerine katılan çocuk sayısında artış
   G2: Çocuğun katılımı ile ilgili örgün ve yaygın eğitim program sayısı
   G3: Çocuğun katılımına imkan veren idarî süreçlerde artış
   G4: Çocuğun katılımını sağlamayı zorunlu kılan idarî süreçlere ilişkin düzenlemelerde artış
   G5: İdarenin yerine getirmekle yükümlü olduğu kamu hizmetlerinde çocuğun katılımını da fiilen sağlayan uygulamalarda artış

Stratejiler ve Eylemler:

1. Mahalle, köy, belde, ilçe ve il gibi tüm yerleşim birimlerinde "Çocuk Meclislerinin" kurulması ve ülke genelinde de "Türkiye Çocuk Meclisi"nin oluşturulması; örgütlü bir yapıya kavuşturulması; izleme, değerlendirme ve denetleme sürekliliğinin sağlanması.

2. Çocuğun kendini ilgilendiren her konuda görüşlerini serbestçe ifade etmesi; aile ve eğitim sistemi içinde çocukların görüşünün alınması ve açıklama isteme imkânı sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi.
3. Çocuk derneklerinin kurulması için gerekli desteğin verilmesi.

3- Medeni Haklar ve Özgürlükler

Medeni haklar ve özgürlükler ifadesinden anlaşılması gereken; çocuğun yetişkinler gibi toplumun saygın bir bireyi olarak görülmesi, ana dili öğretiminin sağlanması, çocukların içinde doğdukları ailenin kültürünü almalarının önündeki engellerin kaldırılması, kimliğinin korunması, ifade özgürlüğü, doğru bilgiye erişim hakkı, düşünce, vicdan ve din eğitimi ve inanç özgürlüğünün sağlanması, dernek kurma ve barışçıl amaçlı toplantılar düzenleme hakkı, özel hayatın korunması, işkenceye ve insanlık dışı aşağılayıcı davranışlara ve cezaya maruz bırakılmama, her türlü ihmal ve istismardan korunma, kız ve erkek her çocuğun öğrenim görme hakkı ile ücretsiz sağlık hizmetlerinden yararlanma ve sağlığını koruma hakkı gibi haklara sahip olması ve bu hakların hak temelli anlayışla hayata geçirilmesidir.

Stratejik Amaçlar ve Göstergeleri:

a) Anayasa, yasa, yönetmelik ve yönergeleri ve çocukla ilgili her düzenlemeyi *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi*'ne uyumlu duruma getirmek.
   G1: BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ile uyumlu olmayan mevzuat ve uyumluluk sağlanması için yapılan değişiklik sayısı
   G2: Sözleşmeye tam uyumluluk için yapılması gereken düzenleme sayısı

b) Çocuk haklarına ilişkin Sözleşme ve yasaların uygulamasına yönelik hukukî ve kurumsal yapılar geliştirmek.
   G1: Çocuk haklarına ilişkin geliştirilen hukukî ve kurumsal yapı sayısı
   G2: Mukayeseli yaklaşımda Sözleşme'ye taraf ülkelere nazaran karşılaştırmalı eksiklikler oranında artış

Stratejiler ve Eylemler:

1. Hazırlanacak Anayasa'da çocuğa özgü haklara yer verilmesi ve çocuğun görünür olmasının sağlanması.
2. Genel ve çocukla ilgili mevzuatımızın stratejik amaçlar doğrultusunda gözden geçirilerek, bu amaçlara engel teşkil edecek hükümlerin çıkarılması ve amacı gerçekleştirmeye yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması.
3. Ana dili öğrenimini sağlayıcı imkânlara eğitim müfredatında yer verilmesi.
4. Çocuklara yönelik hizmetler veren insan kaynağının, stratejik amaçlar doğrultusunda eğitilmesi.
5. Çocuklara yönelik idari faaliyetlerde bulunan kuruluşların kaynak, kadro ve araç-gereç ihtiyacının giderilmesi.
6. Çocuk haklarının ülke genelinde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için öğretim programlarının çocuk haklarıyla uyumlu duruma getirilmesi.
7. Çocuk haklarını ülke genelinde geliştirmek ve yaygınlaştırmaya yönelik aile, okul, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, üniversite, yerel yönetim ve medya tarafından projeler geliştirilmesi.
8. Üniversitelerde Çocuk Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezleri-Enstitüler açılması.

9. Çocuk hakları ihlallerini önlemeye, sorumlularına yaptırım uygulamaya ve zararlı sonuçlarını gidermeye yönelik hızlı ve etkin çalışan mekanizmaların kurulması.
10. Çocuk ve çocuk haklarına ilişkin temel ölçüt, ilke ve uygulama yöntemlerini çocuk hukukuna göre belirleyen *Türkiye Çocuk Temel Kanun*'nun hazırlanması.

4- Çocuk Hakları Öğretimi ve Bilim, Sanat ve Spor Eğitimi

"*Gelişme ve Yeteneklerini Geliştirme Hakkı"* ile, bütün çocukların özgür bireyler olarak yetişmesi; kendi yapabilirlikleri yanında becerilerini geliştirmeleri, özgür düşünen, yaratıcı, yenilikçi ve girişimci bireyler olarak gelişmesi kastedilmektedir.

Çocuk hakları eğitimi ve öğretimi okul öncesinden başlayarak ilkokul, ortaokul, lise, yüksek öğretim içinde örgün ve yaygın eğitim programları çerçevesinde ve bütünsellik içinde gerçekleştirilecektir.

Stratejik Amaçlar ve Göstergeleri:

a) Çocuk hakları kültürü çerçevesinde bilim, spor, sanat, örgün ve yaygın eğitim politikaları ve programları geliştirmek.
   G1: Bilim, spor, sanat, örgün ve yaygın eğitim alanında çocuk hakları öğretimine ilişkin geliştirilen program ve katılan çocuk oranında artış
   G2: Uluslararası yarışmalarda ülke sıralaması (Piso, Pirys, Tims gibi…)

b) Başta okul yöneticileri ve öğretmenler olmak üzere, çocuklarla çalışan her düzeydeki insan kaynağını çocuk hakları kültürüne uygun şekilde yetiştirmek.
   G1: Çocuk hakları kültürüne ilişkin eğitim alan insan kaynağı (birey ve tüm meslek grupları) sayısında artış
   G2: Bireylerin, verilen eğitimlerden memnuniyet düzeyi

Stratejiler ve Eylemler:

1. Okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul, lise ve yükseköğretim düzeyinde çocukla ilgili meslek grupları için çocuk hakları öğretimi ve eğitiminin gerektirdiği programların tasarlanması, geliştirilmesi ve uygulanması.
2. Anne, baba ve aile büyükleriyle sivil toplum kuruluşları, hükümet kuruluşları, yerel yönetimler, yargı mensupları ve medyaya yönelik ülke ölçekli eğitim programlarına çocuk haklarının dahil edilmesi.
3. Öğretim sisteminin çocuk haklarıyla uyumlu duruma getirilmesi amacıyla mevcut uygulamaların bu işleve yönelik yeniden yapılandırılması.
4. Örgün eğitime devam edemeyecek olanlara yerinde öğrenim imkânlarının sağlanması.
5. Çocuk haklarıyla uyumlu okul öncesi, çocuk ve ilkgençlik edebiyatının geliştirilmesi.
6. Eğitim ihmalinin önlenmesi ve okul sistemi dışında kalan çocukların eğitim sistemine dahil edilmesi.
7. Eğitim kurumlarının bilim, sanat ve spor alanlarında çocuğun gelişimine katkıda bulunacak şekilde yeniden yapılandırılması.

8. Müfredatın yeteneği geliştirecek şekilde yenilenmesi ve üstün yetenekli çocuklar için eğitim ortamlarının hazırlanması.
9. Öğrenme güçlüğü olan çocukların gelişimi için gerekli eğitim ve öğretim ortamlarının düzenlenmesi ve yaygınlaştırılması.
10. Öğretim sürecinin öğrencinin farklılıklarına duyarlılık ve içermecilik niteliklerini geliştirmek ve fırsat eşitliğini sağlamak üzere geliştirilen uygulama ve stratejilerin güçlendirilmesi.
11. Mevzuat ve uygulamaya ilişkin iyileştirmelerin gerçekleştirilmesi.
12. Üniversiteler ile sanat ve spor alanında faaliyet gösteren kamu kuruluşlarıyla özel kurumların çocuğun kendisini ve becerilerini geliştirme hakkı çerçevesinde hizmet, eğitim ve araştırma yapmalarının özendirilmesi.
13. Eğitim kurumlarında engelli çocukların eğitim imkânlarından yararlanmalarını kolaylaştıran çocuk dostu mimari düzenlemelerin yapılması.
14. Eğitimde fizikî, sözel ve duygusal her türlü şiddetin önlenmesi.

5- Çocuğun Sağlığını ve Sosyal Güvenliğini Sağlamaya Yönelik Hizmetler

"Çocuğun Sağlığı ve Sosyal Güvenliği" ifadesinden; sağlıklı çocuklar yanında durumu özellik arz eden güç koşullardaki (fizikî, zihinsel, duyusal-görsel, işitsel-engelleri, davranışsal-gelişimsel sorunları ve süreğen hastalığı bulunan) çocukların hayat standartlarını yükseltmek; sağlık hizmetleri, bebek ve çocuk bakım hizmetleri, sağlık güvencesi, ergen sağlığı ve çevre sağlığı kapsamındaki hizmetler anlaşılmalıdır.

Stratejik Amaçlar ve Göstergeleri:

a) Çocuğa yönelik beslenme ve sağlık hizmetlerini yaygınlaştırmak ve bu hizmetlere erişimi kolaylaştırmak.
   G1: Beslenme ve sağlık hizmetlerinden yararlanan bebek ve çocuk oranı
   G2: Çocuğun beslenme ve sağlık hizmetlerine erişim memnuniyeti

b) Çocuğun sağlığına ve refahına yönelik hukukî, ekonomik, eğitim, sportif ve sanatla ilgili ortamı geliştirmek.
   G: Çocuk sağlığı ve refahına yönelik hukuki, ekonomik, sportif ve sanatla ilgili geliştirilen ortam sayısı

c) Durumu özellik arz eden güç koşullardaki bütün çocukların refahını ve sosyal güvenliğini, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşama kalitelerini geliştirmek ve yükseltmek.
   G1: Güç koşullardaki çocukların aldıkları hizmetlerden memnuniyeti
   G2: Güç koşullardaki çocukların aldıkları hizmette artış
   G3: Güç koşullardaki çocukların yerel yönetimlerden aldıkları hizmet türlerinden yararlanma oranı
   G4: Güç koşullardaki çocukların yerel yönetimlerden aldıkları hizmetlerden memnuniyeti
   G5: Güç koşullardaki çocukların STK'lardan aldıkları hizmet türü ve oranı
   G6: Güç koşullardaki çocukların STK'lardan aldıkları hizmetlerden memnuniyeti
   G7: Güç koşullardaki çocukların ailelerinin aldığı hizmetten memnuniyeti
   G8: Güç koşullardaki çocukların mesleğe yönlendirme hizmetlerinden/eğitimlerinden yararlanma oranı

Stratejiler ve Eylemler:

1. Türkiye'de sürdürülmekte olan bebek, çocuk ve anne ölüm oranlarını düşürmeye yönelik sonuç alıcı çalışmaların niteliğinin geliştirilerek hızlandırılması ve yeni çalışmaların başlatılması.
2. Çocuk sağlığı standartlarının belirlenerek, bütün çocuklara bu standartlara uygun şekilde, öncelikle aileleri, ailelerin yetersizliği halinde ise ilgili kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından düzenli ve sürekli hizmet sunulmasının sağlanması.
3. Engelli çocuk ve ergenlerin saygın birer birey olarak sosyal hayata katılımını ve bu katılımın sürekliliğini sağlamaya yönelik her türlü tedbirin alınması ve geliştirilmesi amacıyla bu alandaki hizmet, eğitim ve araştırma projelerinin uzman sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesi.
4. Çocuğun refahı için sosyal, kültürel, hukukî, ekonomik, sportif ve sanatla ilgili çevreyi geliştirmeye yönelik çalışmaların arttırılması.
5. Okullarda cinsel sağlık programlarının geliştirilmesi ve uygulanması

6- Aile ve Çocuğa Yönelik Destek ve Özel Koruma Hizmetleri

Aile ve Çocuğa Yönelik Destek ve Özel Koruma Hizmetleri başlığı; anne-baba bakımından yoksun ve yoksul (çocuk yoksulluğu ve sosyal dışlanma ile mücadele), engellilik durumundan dolayı özel hizmet alması gereken, ihmal ve istismar mağduru (psikolojik, fizikî, cinsel ve ekonomik), evlerinden kaçan, sokakta çalıştırılan ve sokakta yaşayan, suça itilen (çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin önlenmesi) ve her türlü madde kullanımı veya madde bağımlılığından korunması gereken güç koşullardaki çocuklar ile mülteci çocuklara yönelik sağlık ve eğitim hizmetlerini kapsamaktadır.

Stratejik Amaçlar ve Göstergeleri:

a) Aile ve çocuğa yönelik destek ve özel koruma hizmet modelleri geliştirerek çocuğun büyüyeceği ve gelişeceği sağlıklı aile ortamı oluşturmak.
   G1: Aile ve çocuğa yönelik destek ve özel koruma hizmet modelleri sayısı
   G2: Aile ve çocuğa yönelik destek ve özel koruma hizmetlerinden yararlanan aile ve birey oranı

b) Çocukların her türlü hizmete erişimini ve bu erişim imkanlarının sürdürülebilirliğini sağlamak.
   G1: Tüm çocukların her türlü hizmete erişimde memnuniyet
   G2: Tüm çocuklara yönelik hizmetlerde nitelik ve nicelik olarak artış oranı
   G3: Tüm çocuklara yönelik hizmetlerde bütçelenen kaynak miktarında artış oranı

c) Çocuk ve ergenleri ihmal ve istismar (psikolojik, ekonomik, fizikî, cinsel istismar ve sömürü) hakkında bilgilendirmek ve önleyici, tedavi ve rehabilite edici hizmetleri geliştirmek ve yaygınlaştırmak.
   G1: Çocuk ve Ergenler için düzenlenen ihmal ve istismarı önlemeye yönelik gerçekleştirilen program sayısında artış
   G3: Çocuk ve Ergenlere yönelik ihmal ve istismar sayısında azalma
   G4: Çocuk ve Ergenleri ihmal ve istismardan önleyici ve koruyucu hizmet, eğitim ve araştırma sayısı

d) Bütün çocukların hayata iyi bir başlangıç yapması amacına yönelik önleyici ve koruyucu hizmet ve eğitim modellerini geliştirmek.
   G1: Bütün çocukların hayata iyi bir başlangıç yapması amacına yönelik geliştirilen önleyici ve koruyucu hizmet ve eğitim modeli, programı sayısı
   G2: Bütün çocukların hayata iyi bir başlangıç yapması amacına yönelik geliştirilen önleyici ve koruyucu eğitimlere katılan çocuk ve yetişkin oranı

e) Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin önlenmesi ve nihaî olarak çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması amacıyla yoksullukla, eğitimsizlikle mücadele etmek ve çocuk iş gücü talebini sonlandırmak.
   G1: Çocuk işçiliği oranında azalma
   G2: Yoksulluk sınırındaki aile oranında azalma
   G3: Zorunlu eğitime dahil edilen çalışan çocuk sayısı
   G4: Sokakta yaşayan çocukların yıllara göre azalma oranı
   G5: Geçici Gezici Mevsimlik Tarım İşlerinde çalışan çocuk sayısında azalma

Stratejiler ve Eylemler:

1. Çocuğun öncelikle aile ortamında yaşaması ve gelişebilmesi için eğitim kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve medyanın işbirliğiyle aileye destek hizmetlerinin geliştirilmesi ve aile destek hizmetlerinin koordine edilmesi.
2. Her türlü çocuk istismarına karşı ailelerin ve toplumun bilinçlendirilmesi, istismar ve ihlallerin tesbiti ve caydırıcı önlemlerin geliştirilmesi amacına yönelik düzenlemeler yapılması.
3. Çocuk ihmali ve istismarı alanında faaliyet gösteren kuruluşlara nitelikli personel ile araç-gereç ve mali kaynak sağlanması.
4. İhmal ve istismara uğramış çocuk ve ailelerine yönelik destek hizmetlerinin geliştirilmesi.
5. Sokakta yaşayan çocukların yerel yönetimlerin öncülüğünde aile bağlarının güçlendirilmesi, destek ve rehabilite edici hizmetlerde uzman sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğinin gerçekleştirilmesi.
6. Tüm çocukların madde bağımlılığından korunması için gereken önleyici ve tedavi edici eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinin sağlanması ve yaygınlaştırılması.
7. Evlerinden kaçan çocuklara özel koruma merkezlerinin kurulması ve aileye dönüşü sağlanan çocukların izlenmesi ve desteklenmesi.
8. Etkin, hızlı ve yeterli koruma sağlayacak kurumsal yapıların oluşturulması için bu konuda faaliyet gösteren kurumların yanı sıra yerel yönetimler, kamu kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışması.
9. Ülke ölçekli idarî ve adlî önleyici ve koruyucu etkin bir Çocuk Koruma Sistemi'nin yeniden yapılandırılması.
10. Aile ve Çocuk Koruma Hizmetleri'nin yeniden tanımlanması, amacı, işlevi ve niteliğinin geliştirilmesi.
11. Aile ve çocuk hizmetlerinin Türkiye genelinde etkin şekilde sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı*'nın 81 il, 957 ilçede icracı bir bakanlığa dönüştürülmesi.
12. Strateji Belgesi'nin amaç ve eylemlerinin ülke ölçeğinde gerçekleştirilmesi; çocuk haklarının uluslararası alanda savunulması ve dünyada çocuk acil yardımlarını gerçekleştirmek amacıyla *Türkiye Çocuk Fonu*'nun (TÇF) kurulması.

7. Çocuk Adalet Sistemi

Çocuk yararının yüksek biçimde korunabilmesi için çocukların yargıya hızlı ulaşımı ile idarî ve hukukî uygulamalarda çocuğun etkin katılımının sağlanması, çocuk dostu yargının ön koşuludur.

Çocuk Adalet Sistemi; çocukluk haline ceza hukuku yaklaşımları dışında bakabilen, özgün *çocuk hukuku* ilkeleri doğrultusunda önleyici, koruyucu, iyileştirici ve geliştirici yaklaşımları ifade etmektedir.

Stratejik Amaçlar ve Göstergeleri:

a) Suça sürüklenen çocuklara *ceza hukuku* dışında kendi ilkelerini geliştirerek bakabilen yeni bir *çocuk hukuku* teorisi, özgün mevzuatı ve uygulaması geliştirmek.
   G1:Çocuk hukuku bakış açısıyla yapılmış özgün düzenleme sayısı
   G2: Çocuk hukuku bakış açısıyla ele alınarak gözden geçirilmesi gereken düzenleme artışı
   G3: Çocuk hukuku bakış açısını işleyen bilimsel çalışma ve yayın artışı
   G4: Basında yer alan çocuk hukuku bakış açısını içermeyen çocuk ceza adalet sistemi eleştiri sayısı

b) Çocuğu suça iten nedenleri önleyici ve koşulları iyileştirici uygulamaları *çocuk hukuku* yaklaşımı ile gerçekleştirmek.
   G1: Çocuğu suça iten nedenleri önleyici ve koşulları iyileştirici uygulamalarda artış
   G2: Üniversitelerde çocuk hukuku ders oranı
   G3: Çocuk mahkemelerinde artış
   G4: Çocuk hukuku eğitimi almış hakim oranı
   G5: Çocuk hukuku çalışmalarına yönelik idare, özel teşebbüs, vakıf ve benzeri kuruluşları özendirme ve destekleme faaliyet sayısı

c) Çocuğa yönelik suçları önleyici ve suç mağduru çocukların korunması ve rehabilite edilmelerine yönelik sosyal politikalar ve eğitim politikaları geliştirmek.
   G1: Çocuğa yönelik suçları önleyici ve suç mağduru çocukların korunması ve rehabilite edilmelerine yönelik geliştirilen sosyal politika ve etki analizi çalışmalarında artış
   G2: Çocuğa yönelik suçları önleyici ve suç mağduru çocukların korunması ve rehabilite edilmelerine yönelik geliştirilen eğitim programlarında artış
   G3: Adlî sicil kayıtlarındaki suça sürüklenen çocukların sayılarında azalma

d) Suça sürüklenen çocuklarla ilgili gizlilik ilkesini hayata geçirecek sistem geliştirmek.
   G1: Gizlilik ihlallerinde azalma
   G2: Gizliliği sağlamaya yönelik düzenlemede artış
   G3: Gizlilik ihlallerine ilişkin haber ve şikayetlerde azalış

Stratejiler ve Eylemler:

1. Çocuğa yönelik suçların cezalarını ağırlaştırıcı düzenlemelerin yapılması.
2. Özgün *çocuk hukukunun* oluşumu ve gelişimi için çalışmaların teşvik edilmesi.
3. Mevzuatın *çocuk hukuku* yaklaşımı ile gözden geçirilmesi.
4. Çocuklara uygun yargıya ilişkin yön verici ilkelerin uygulanmasının cesaretlendirilmesi ve ileride oluşturulacak mekanizmalarda bu ilkelerin göz önüne alınması.

5. Çocuk Adalet Sistemi çalışmalarında çocuk görüşünün alınması; bu hususta aileler, yerel yönetimler, kamu kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının etkin katılımının sağlanması.
6. Çocuk Adalet Sistemi kapsamında, suça sürüklenmiş çocuklara yönelik rehabilite edici ve bu çocukları topluma kazandırıcı çalışmalar yapacak kamu ve sivil toplum kuruluşlarının oluşturulması ve var olanların güçlendirilmesi.
7. Çocuk Adalet Sistemi içerisinde yer alan kurum ve kuruluşların kaynak, kadro ve araç -gereç ihtiyacının karşılanması.
8. Çocuk hakları ihlalleri karşısında çocukların ve yetişkinlerin yargı makamlarına kolayca başvurmasını sağlayacak, çocuk hak ihlallerini takip eden etkin bir adli mekanizmanın oluşturulması

8-Çocuk Dostu Bir Medya

"Çocuk Dostu Medya" ifadesinden; örgün eğitimde medya okuryazarlığı, çocuğun iletişim ortamından gelebilecek olası zararlardan korunması çalışmaları ve medyanın kötüye kullanımının engellenmesi, bilişim suçları, siber medya ağından korunma, çocuk haklarına duyarlı, çocuğun yüksek yararını gözeten bir medya anlayışının geliştirilmesi anlaşılmalıdır.

Stratejik Amaçlar ve Göstergeleri:

a) Medya ile ilgili yasal düzenlemeleri ve uygulamaları çocuk hakları temelinde yeniden düzenlemek.
   G1: Çocuk hakları temelinde medya ile ilgili düzenlenen mevzuat sayısı

b) Çocuk haklarına dayalı çocuk dostu bir medya anlayışını yaygınlaştırmak.
   G1:Çocuğun yüksek yararını dikkate alarak medyada yer alan yayın sayısı
   G2: Program üretim süreçlerinde yer alan çocuk oranı

c) Çocukla ilgili bütün yayınların, çocuk haklarına uygunluğunu sağlamak ve bu uygunluğun izlenmesi amacıyla çocukların da içinde yer alacağı yapılar geliştirmek.
   G1:Medya izlenme süreçlerine katılan çocuk oranı

Stratejiler ve Eylemler:

1. Eleştirel medya okuryazarlığı eğitiminin yaygınlaştırılması.
2. Medyada çocuk hakları ihlallerini önleyici tedbirlerin alınması; ihlallere yönelik etkin ve ağırlaştırılmış yaptırımların uygulanması.
3. Engelli veya ihmal/istismar edilmiş çocukların medyada zavallı ve mağdur gösterilmemesi ve yayınlar yoluyla rencide edilmemesi.
4. Medyanın ve medya öz denetim yapılarının meslek etiğine aykırı davranışlarının tesbiti ve meslek örgütlerinin çocuğun yüksek yararı doğrultusunda tedbirler almalarının sağlanması.
5. Medyanın çocukların gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerini tespit etmeye ve gidermeye yönelik bilimsel çalışmaların yapılması.
6. Medya ve çocuk göstergelerinin oluşturulması.
7. Çocuk hakları portalının kurulması

9- Denetleme, İzleme ve Değerlendirme Sistemi

Denetleme, İzleme ve Değerlendirme, başlığı ile, çocuk haklarıyla ilgili hizmet ve uygulamaları denetlemek üzere, içinde çocukların da yer alacağı, sivil ve özerk, güçlü ve dinamik mekanizmaların kurulması anlaşılmalıdır.

Denetleme, İzleme ve Değerlendirme Sistematiği içinde ortaya çıkacak veriler ve yıllara göre gelişim göstergesi işlevi için *çocuğun iyilik hali endeksi* esas alınacak ve bütün stratejik amaçlar için temel gösterge kaynağı kabul edilecektir.

Stratejik Amaçlar ve Göstergeleri:

a) Çocuk hakları uygulamalarını denetleyecek, izleyecek, değerlendirecek ve sürdürülebilirliğini sağlayacak, çocukların da içinde yer alacağı sivil ve özerk modeller geliştirmek.
   G1: Çocuk hakları uygulamalarını denetleyecek, izleyecek, değerlendirecek ve sürdürülebilirliğini sağlamak üzere geliştirilen, çocukların da içinde yer alacağı sivil ve özerk model sayısında artış

b) Ulusal ve uluslararası düzeyde çocuk hak ihlallerini izleme sistemleri oluşturmak.
   G1: Ulusal ve uluslararası düzeyde çocuk hak ihlallerinde azalma

Stratejiler ve Eylemler:

1. Çocuk hakları uygulamaları ve ihlalleri ile ilgili izleme ve değerlendirme yapacak, görüş ve önerileri hayata geçirecek kurumsal yapıların oluşturulması amacıyla çocuk hakları alanında öne çıkmış ve yıllar içinde konuya ilgisinin devamlılığını ortaya koymuş sivil toplum kuruluşu, yerel yönetim, üniversite, özel sektör, medya ve hükümet kuruluşu temsilcilerinden oluşacak *Türkiye Çocuk Konseyi'nin* kurulması.
2. Kamu Denetçiliği Kurumu içinde *Çocuk Ombudsmanlığı'*na ayrıca yer verilmesi.
3. *I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi'*nin bütün aşamalarında *Türkiye Çocuk Meclisi'*nin il ve ilçe temsilcilerinin izleme ve denetim yapabilmelerinin sağlanması.
4. Ulusal ve uluslararası çocuk bilgisine erişimi sağlamak amacıyla *Türkiye Çocuk Bilgi Merkezi'nin* kurulması ve işlevine uygun biçimde çalışması.
5. *Çocuğun İyi Olma Hali Endeksi*'nin ülke ölçekli tanımlamalarının yapılması ve sistematiğinin oluşturulması.
6. Strateji Belgesi'nin izlenmesi ve değerlendirilmesi için yıllık ölçme, değerlendirme ve başarı göstergelerinin belirlenmesi.
7. Çocuk hakları uygulamalarının çocuklar üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi amacıyla *Çocuk Etki Analizi Kılavuzları'*nın düzenlenmesi.
8. Sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, valilik ve kaymakamlıklarda yerel düzeyde çocuk hakları uygulamalarının izlenmesi amacıyla *BM Çocuklara Yardım Fonu* (UNİCEF) ve çocukla ilgili ulusal ve uluslararası uzman kuruluşlarla koordineli çalışılması.
9. *BM Çocuk Hakları Sözleşmesi* ve ek ihtiyari protokollerine dayalı ülke raporunun hazırlanmasında tüm tarafların etkin katıldığı, veri paylaşımının düzenli sağlandığı raporlamaların zamanında hazırlanması ve teslim edilmesi.

10. Hizmet, eğitim ve araştırma odaklı *Alo Türkiye Çocuk Hakları* modelinin hazırlanması ve yürütülmesi.
11. *Türkiye Çocuk Hakları İletişim Ağı*'nın (network) ulusal ve uluslararası düzeyde yapılandırılması**.**
12. Çocuk hizmetlerine ilişkin memnuniyet anketleri oluşturmak ve uygulamak.

VI. STRATEJİNİN PROJELENDİRİLMESİ ve YÖNETİMİ ÖNERİSİ

1. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi ve Uygulama Planı 2013-2017'nin hayata geçirilebilmesi için Yüksek Planlama Kurulu kararı alındıktan sonra *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı* tarafından projelendirilmesi gerekmektedir. Bu projelendirme yapıldıktan sonra stratejinin hayata geçirilmesine başlanabilecek, Uygulama Planları oluşturulabilecektir.

Aşağıda yer verilen öneri sadece projenin hayata geçirilme sürecine ilişkindir. Stratejiyi uygulayacak icracı yönetim yapısı ise bu projelendirme aşamasında Hükümet Kuruluşları, Yerel Yönetimler ve Sivil Toplum Kuruluşlarının etkin katılımı ve şeffaflık ilkeleri esas alınarak şekillendirilecektir.

- *Projelendirmenin Bağlı Olduğu Kurum*

  Stratejinin uygulama projesinin hazırlanması, uygulanması ve sonuçlandırılması süreçlerinin gerçekleştirilmesinden *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı* sorumludur.

  Strateji Belgesi ve Uygulama Planı'nın hayata geçirilmesi ve izlenmesi için stratejik amaç ve eylemleri içeren hak temelli yaklaşımla gerekli insan kaynağı, mali ve teknik alt yapı yanında kaynak kullanımı ve ulusal ve uluslararası sektörel işbirliğine uygun şekilde hayata geçirilmesi sağlanacak ve koordinasyon görevi, *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü*'ne ait olacaktır.

- *Proje Koordinatörü:*

  Stratejinin projelendirilmesinde koordinasyon görevini *Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı* Müsteşarı sağlar.
  Proje Koordinatörü'nün görevi, Yüksek Planlama Kurulu kararı alındıktan sonra, *Strateji Belgesi ve Uygulama Planı* projelendirme aşamasından başlayarak sistemin kurulması, sürecin işlerlik kazanması ve bütün aşamalarda projenin muntazam bir şekilde yürütülmesini sağlamaktır. Projenin hazırlanma süresi 3 aydır.

- *Proje Ekibi:*

  Proje Ekibi, *Proje Koordinatörü'ne* bağlı olarak çalışacak 7 kişiden oluşur.

- *Proje Danışmanları:*

  Proje Danışmanları, proje uygulama aşamasında, uzmanlıklarından gerektiği durumlarda yararlanılacak ve görevleri süreklilik arz etmeyecek kişilerdir.

VII. SONUÇ ve ÖNERİLER

I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi ve Uygulama Planı 2013-2017'nin vizyonu, dünyada ve ülkemizde çocuk haklarının korunması, savunulması ve geliştirilmesine ilişkin hak temelli uygulamalar için atılacak adımların ve elde edilecek sonuçların ifadesidir. Strateji Belgesi, Türkiye'de çocuk haklarının hak temelli geliştirilmesi ve korunması yanında, dünyada çocuk haklarının izlenmesi ve savunulmasına yönelik uluslararası işlevi olan bir yapılanma modelini de içermektedir.

Strateji Belgesi'nde yer alan gerekçe, vizyon, stratejik amaç ve eylemler, konuyla ilgili bütün paydaş kurumlar için rehber olmalı; söz konusu kurum ve kuruluşlar hizmetlerini sürdürürken bu amaç ve eylemler doğrultusunda kendi amaç ve politikalarını belirlemeli, hizmetlerini tasarlamalı ve sürdürmelidir.

Strateji Belgesi belirli aralıklarla gözden geçirilerek değerlendirilmeli ve gerekli güncellemeler yapıldıktan sonra yeniden uygulamaya konulmalıdır. Bu süreç, belirlenen stratejik amaçlar doğrultusunda oluşturulan değerlendirme ölçütlerine (göstergeler) dayalı veri toplanması, bu verilerin analiz edilmesi ve hedeflere ulaşılıp ulaşılmadığının değerlendirilmesi ile gerekli düzenlemelerin yapılması biçiminde yıllık olarak sürdürülür.

I. Türkiye Çocuk Hakları Strateji ve Uygulama Planı'nın başlangıç tarihi 1 Ocak 2013, bitiş tarihi 31 Aralık 2017'dir. Bir sonraki dönem olan 2018-2022 için 2016 yılı içinde yeni bir Strateji Belgesi hazırlanacaktır.

EK 1

I.TÜRKİYE ÇOCUK HAKLARI STRATEJİSİ UYGULAMA PLANI (2013- 2017)

Eylem Kodu	Eylem Adı	Sorumlu Kuruluş	İlgili Kuruluşlar	Süre(*)
Str.Amaç-1: Çocuğa saygıyı ve çocuk hakları kültürünü geliştirmek				
1.a	Toplumsal hayatın bütün süreçlerinde çocuğa saygı anlayışını esas almak	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Millî Eğitim Bakanlığı Sağlık Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı Yerel Yönetimler STK'lar	Orta
1.b	Sosyal, ticarî, kültürel hayatta ve medyada yer alan her nesne, bilgi ve söylemde çocuğa zararsızlık kriterini esas kabul etmek	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler RTÜK TUİK	Orta
Str.Amaç-2: Çocuk ve çocuk haklarına ilişkin karar süreçlerine bütün çocukların katılımını sağlamak ***Str.Amaç-3:Toplumsal hayatın bütün alanlarında her türlü hizmetlerin tasarımı, düzenlenmesi, uygulanması, izlenmesi ve denetlenmesinde çocuğun katılımı ile ilgili kültürü geliştirmek***				
2-3.a	Çocuk meclislerinin kurulması	TBMM Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Millî Eğitim Bakanlığı Yerel Yönetimler	Kısa
2-3.b	Çocuğun kendini ilgilendiren konularda görüşlerini serbestçe ifade etmesi, aile ve eğitim sistemi içinde çocukların görüşünün alınması ve açıklama isteme imkanı sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Millî Eğitim Bakanlığı Yerel Yönetimler	Kısa
2-3.c	Çocuk derneklerinin kurulması için gerekli desteğin verilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar	Kısa
Str.Amaç-4: Anayasa, yasa, yönetmelik ve yönergeleri ve çocukla ilgili her düzenlemeyi BM Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne uyumlu duruma getirmek				
4.a	Hazırlanacak anayasada çocuğa özgü haklara yer verilmesi ve çocuğun görünür olmasının sağlanması.	TBMM	Bakanlıklar ve Bağlı Kurumlar STK'lar	Orta
4.b	Mevzuatımızın stratejik amaçlar doğrultusunda gözden geçirilerek bu amaçlara engel teşkil edecek hükümlerin çıkarılması ve amacı gerçekleştirmeye yönelik gerekli düzenlemelerin yapılması	Başbakanlık	Bakanlıklar ve Bağlı Kurumlar	Orta

4.c	Çocuk haklarının ülke genelinde geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması için öğretim programlarının çocuk haklarıyla uyumlu duruma getirilmesi	MEB	YÖK	Kısa
Eylem Kodu	**Eylem Adı**	**Sorumlu Kuruluş**	**İlgili Kuruluşlar**	**Süre(*)**
4.d	Çocuk ve çocuk haklarına ilişkin temel ölçüt, ilke ve uygulama yöntemlerini çocuk hukukuna göre belirleyen *Türkiye Çocuk Temel Kanunu*'nun hazırlanması	Adalet Bakanlığı	İlgili Bakanlıklar ve TBMM Üniversiteler	Orta
Str.Amaç-5: Çocuk haklarına ilişkin sözleşme ve yasaların uygulanmasına yönelik hukukî ve kurumsal yapılar geliştirmek				
5.a	Ana dili öğretimini sağlayıcı imkanlara eğitim müfredatında yer verilmesi	MEB	Kamu ve Özel Okullar	Kısa
5.b	Çocuklara yönelik hizmetler veren insan kaynağının, stratejik amaçlar doğrultusunda eğitilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili Bakanlıklar	Orta
5.c	Çocuklara yönelik idarî faaliyetlerde bulunan kuruluşların kaynak, kadro ve araç-gereç ihtiyacının giderilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili Bakanlıklar	Orta
5.d	Çocuk haklarını ülke genelinde geliştirmek ve yaygınlaştırmaya yönelik aile, okul, sivil toplum kuruluşları, özel sektör, üniversite, yerel yönetim ve medya tarafından projeler geliştirmek	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	MEB,YÖK, Diyanet İşleri Başkanlığı MEDYA Kuruluşları Yerel Yönetimler STK'lar	Orta
5.e	Üniversitelerde Çocuk Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezleri-Enstitüler açılması	YÖK	MEB ASPB	Kısa
5.f	Çocuk hakları ihlallerini önlemeye, sorumluların yaptırım uygulamaya ve zararlı sonuçlarını gidermeye yönelik hızlı ve etkin çalışan mekanizmaların kurulması	Adalet Bakanlığı	ASPB İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı	Kısa
Str.Amaç-6: Çocuk hakları kültürü çerçevesinde bilim, spor, sanat, öğretim, örgün ve yaygın eğitim politikaları ve programları geliştirmek				
6.a	Okul öncesi eğitim, ilkokul, ortaokul, lise ve yükseköğretim düzeyinde çocukla ilgili meslek grupları için çocuk hakları öğretimi ve eğitiminin gerektirdiği programların tasarlanması, geliştirilmesi ve uygulanması	MEB	Bilim, Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı YÖK TÜBİTAK TÜBA	Kısa
6.b	Anne, baba ve aile büyükleriyle sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, medya ve hükümet kuruluşlarına yönelik ülke ölçekli eğitim programlarına çocuk haklarının dahil edilmesi	MEB	ASPB Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Yerel	Orta

			Yönetimler STK'Lar Medya	
6.c	Öğretim sisteminin çocuk haklarıyla uyumlu duruma getirilmesi amacıyla mevcut uygulamaların bu işleve yönelik yeniden yapılandırılması	MEB	ASPB YÖK	Orta
6.d	Çocuk haklarıyla uyumlu okul öncesi, çocuk ve ilkgençlik edebiyatının geliştirilmesi	MEB	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı STK'lar	Orta
6.e	Eğitim kurumlarının bilim, sanat ve spor alanlarında çocuğun gelişimine katkıda bulunacak şekilde yeniden yapılandırılması.	MEB	Gençlik ve Spor Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı Bilim, Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı YÖK	Orta
6.f	Müfredatın yeteneği geliştirecek şekilde yenilenmesi ve üstün yetenekli çocuklar için eğitim ortamlarının hazırlanması.	MEB	YÖK Özel Sektör Uzman STK'lar	Orta
6.g	Öğrenme güçlüğü olan çocukların gelişimi için gerekli eğitim ve öğretim ortamlarının hazırlanması	MEB	ASPB Yerel Yönetimler STK'lar	Kısa
6.h	Öğretim sürecinin öğrencinin farklılıklarına duyarlılık ve içermecilik niteliklerini geliştirmek ve fırsat eşitliğini sağlamak üzere geliştirilen uygulama ve stratejilerin güçlendirilmesi	MEB	YÖK	Orta
6.ı	Mevzuat ve uygulamaya ilişkin iyileştirmelerin yapılması.	ASPB	İlgili Kamu Kurumları STK'lar	Orta
6.i	Eğitim kurumlarında engelli çocukların eğitim imkânlarından yararlanmalarını kolaylaştıran çocuk dostu mimari düzenlemelerin yapılması	MEB	ASPB YÖK Çevre ve Şehircilik Bakanlığı	Orta
Str.Amaç-7:Başta okul yöneticileri ve öğretmenler olmak üzere, çocuklarla çalışan her düzeydeki insan kaynağını çocuk hakları kültürüne uygun şekilde yetiştirmek.				
7.a	Örgün eğitime devam edemeyecek olanlara yerinde öğrenim imkânlarının sağlanması	MEB	ASPB Sağlık Bakanlığı YÖK	Orta
7.b	Eğitim ihmalinin önlenmesi	MEB	ASPB Adalet Bakanlığı	Kısa

7.c	Üniversiteler ile sanat ve spor alanında faaliyet gösteren kamu kuruluşlarıyla özel kurumların çocuğun kendisini ve becerilerini geliştirme hakkı çerçevesinde hizmet, eğitim ve araştırma yapmalarının özendirilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	MEB Bilim Teknoloji ve Sanayi Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı YÖK TÜBİTAK	Orta
7.d	Eğitimde fizikî, sözel ve duygusal her türlü şiddetin önlenmesi.	MEB	ASPB Adalet Bakanlığı İçişleri Bakanlığı	Kısa
Str.Amaç-8:Çocuğa yönelik beslenme ve sağlık hizmetlerini yaygınlaştırmak ve bu hizmetlere erişimi kolaylaştırmak				
8.a	Türkiye'de sürdürülmekte olan bebek, çocuk ve anne ölüm oranlarını düşürmeye yönelik sonuç alıcı çalışmaların niteliğinin geliştirilerek hızlandırılması ve yeni çalışmaların başlatılması	Sağlık Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kısa
Eylem Kodu	**Eylem Adı**	**Sorumlu Kuruluş**	**İlgili Kuruluşlar**	**Süre(*)**
Str.Amaç-9:Çocuğun sağlığına ve refahına yönelik hukuki, ekonomik, eğitim, sportif ve sanatla ilgili ortamı geliştirmek				
9.a	Çocuk sağlığı standartlarının belirlenerek, bütün çocuklara bu standartlara uygun şekilde, öncelikle aileleri, ailelerin yetersizliği halinde ise ilgili kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşları tarafından düzenli ve sürekli hizmet sunulmasının sağlanması	Sağlık Bakanlığı	ASPB Gençlik ve Spor Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'Lar TUİK	Orta
9.b	Engelli çocuk ve ergenlerin saygın birer birey olarak sosyal hayata katılımını ve bu katılımın sürekliliğini sağlamaya yönelik her türlü tedbirin alınması ve geliştirilmesi amacıyla bu alandaki hizmet, eğitim ve araştırma projelerinin uzman sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği içinde gerçekleştirilmesi ve sürdürülmesi.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	MEB Sağlık Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar	Kısa
Str.Amaç-10:Durumu özellik arz eden güç koşullardaki bütün çocukların refahını ve sosyal güvenliğini, sosyal, kültürel ve ekonomik yaşama kalitelerini geliştirmek ve yükseltmek				
10.a	Çocuğun refahı için sosyal, kültürel, hukuki, ekonomik, sportif ve sanatla ilgili çevreyi geliştirmeye yönelik çalışmaların arttırılması.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Gençlik ve Spor Bakanlığı Kültür ve Turizm Bakanlığı MEB Yerel	Orta

			Yönetimler STK'lar	
10.b	Okullarda cinsel sağlık programlarının geliştirilmesi ve uygulanması	MEB	ASPB	Kısa
Str.Amaç-11:Aile ve çocuğa yönelik destek ve özel koruma hizmet modelleri geliştirerek, çocuğun büyüyeceği ve gelişeceği sağlıklı aile ortamı oluşturmak				
11.a	Çocuğun öncelikle aile ortamında yaşaması ve gelişebilmesi için eğitim kurumları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, özel sektör ve medyanın işbirliğiyle aileye destek hizmetlerinin geliştirilmesi ve aile destek hizmetlerinin koordine edilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı MEB Diyanet İşleri Başkanlığı Medya Yerel Yönetimler STK'lar	Orta
11.b	Sokakta yaşayan çocukların yerel yönetimlerin öncülüğünde aile bağlarının güçlendirilmesi, destek ve rehabilite edici hizmetlerde uzman sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliğinin gerçekleştirilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar	Kısa
11.c	Evlerinden kaçan çocuklara özel koruma merkezlerinin kurulması ve aileye dönüşü sağlanan çocukların izlenmesi ve desteklenmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Sağlık Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar	Kısa
11.d	Ülke ölçekli idari ve adli, önleyici ve koruyucu etkin bir çocuk koruma sisteminin yeniden yapılandırılması	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Çocukla ilgili tüm icracı Bakanlıklar	Orta
11.e	Aile ve Çocuk Koruma Hizmetleri'nin yeniden tanımlanması, amacı, işlevi ve niteliğinin geliştirilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı MEB Yerel Yönetimler STK'lar	Orta
11.f	Aile ve çocuk hizmetlerinin Türkiye genelinde koordinasyonunun sürdürülebilirliği amacıyla Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın 81 il ve 957 ilçede icracı bir bakanlığa dönüştürülmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili Bakanlık Birimleri	Kısa

Str.Amaç-12:Çocukların her türlü hizmete erişimini ve bu erişim imkanlarının sürdürülebilirliğini sağlamak				
1-a	Çocuk Koruma Sistemi'nin kurulması	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı MEB	Orta
Str.Amaç-13:Çocuk ve ergenleri ihmal ve istismar (psikolojik, ekonomik, fizikî, cinsel istismar ve sömürü) hakkında bilgilendirmek ve önleyici, tedavi ve rehabilite edici hizmetleri geliştirmek ve yaygınlaştırmak				
13.a	Her türlü çocuk istismarına karşı ailelerin ve toplumun bilinçlendirilmesi, istismar ve ihlallerin tesbiti ve caydırıcı önlemlerin geliştirilmesi amacına yönelik düzenlemeler yapılması	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı Adalet Bakanlığı MEB İçişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler Medya Sektörü STK'lar	Kısa
13.b	Çocuk ihmali ve istismarı alanında faaliyet gösteren kuruluşlara nitelikli personel ile araç-gereç ve mali kaynak sağlanması	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili Kamu Kuruluşları Yerel Yönetimler STK'lar	Kısa
13.c	İhmal ve istismara uğramış çocuk ve ailelerine yönelik destek hizmetlerinin geliştirilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Sağlık Bakanlığı MEB Yerel Yönetimler	Orta
13.d	Etkin, hızlı ve yeterli koruma sağlayacak kurumsal yapıların oluşturulması için bu konuda faaliyet gösteren kurumların yanı sıra yerel yönetimler, kamu kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği içinde çalışması	İçişleri Bakanlığı	Adalet Bakanlığı Yerel Yönetimler YÖK STK'lar	orta
Str.Amaç-14:Bütün çocukların hayata iyi bir başlangıç yapması amacına yönelik önleyici ve koruyucu hizmet ve eğitim modellerini geliştirmek				
14.a	Tüm çocukların madde bağımlılığından korunması için gereken önleyici ve tedavi edici eğitim ve rehabilitasyon hizmetlerinin sağlanması ve yaygınlaştırılması.	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	MEB Diyanet İşleri Başkanlığı Sağlık Bakanlığı İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar	Kısa

14.b	Strateji Belgesi'nin amaç ve eylemlerinin ülke ölçeğinde gerçekleştirilmesi; çocuk haklarının uluslararası alanda savunulması ve dünyada çocuk acil yardımlarını gerçekleştirmek amacıyla *Türkiye Çocuk Fonu'nun* kurulması	Başbakanlık	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı Maliye Bakanlığı	Kısa
Str.Amaç-15:Çocuk işçiliğinin en kötü biçimlerinin önlenmesi ve nihai olarak çocuk işçiliğinin ortadan kaldırılması amacıyla yoksullukla, eğitimsizlikle mücadele etmek ve çocuk iş gücü talebini sonlandırmak				
1-a	Çocuk yoksulluğunun önlenmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı MEB Kalkınma Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar	Orta
Eylem Kodu	**Eylem Adı**	**Sorumlu Kuruluş**	**İlgili Kuruluşlar**	**Süre(*)**
Str.Amaç-16:Suça sürüklenen çocuklara ceza hukuku yaklaşımı dışında bakabilen yeni bir çocuk hukuku yaklaşımı geliştirmek				
Str.Amaç-17:Çocuğu suça iten nedenleri önleyici ve koşulları iyileştirici uygulamaları çocuk hukuku yaklaşımı ile gerçekleştirmek				
16-17.a	Özgün çocuk hukukunun oluşumu ve gelişimi için çalışmaların teşvik edilmesi	Adalet Bakanlığı	ASPB Üniversiteler STK'lar	Kısa
16-17.b	Mevzuatın çocuk hukuku yaklaşımı ile gözden geçirilmesi	Adalet Bakanlığı	TBMM	Orta
16-17.c	Çocuklara uygun yargıya ilişkin yön verici ilkelerin uygulanmasının cesaretlendirilmesi ve ileride oluşturulacak mekanizmalarda bu ilkelerin göz önüne alınması	Adalet Bakanlığı	ASPB İçişleri Bakanlığı	Orta
Str.Amaç-18: Çocuğa yönelik suçları önleyici ve suç mağduru çocukların korunması ve rehabilite edilmelerine yönelik sosyal politikalar ve eğitim politikaları geliştirmek.				
18.a	Çocuğa yönelik suçların cezalarını ağırlaştırıcı düzenlemelerin yapılması.	Adalet Bakanlığı Bakanlığı	TBMM ASPB	Kısa
18.b	Çocuk Adalet Sistemi çalışmalarında çocuk görüşünün alınması; bu hususta aileler, yerel yönetimler, kamu kuruluşları, üniversiteler ve sivil toplum kuruluşlarının etkin katılımının sağlanması	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yerel Yönetimler YÖK STK'lar	Orta

18.c	Çocuk Adalet Sistemi kapsamında, suça sürüklenmiş çocuklara yönelik rehabilite edici ve bu çocukları topluma kazandırıcı çalışmalar yapacak kamu ve sivil toplum kuruluşlarının oluşturulması ve var olanların güçlendirilmesi	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar	Kısa
18.d	Çocuk Adalet Sistemi içerisinde yer alan kurum ve kuruluşların kaynak, kadro ve araç -gereç ihtiyacının karşılanması	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı STK'lar	Kısa
Str.Amaç-19: Suça sürüklenen çocuklarla ilgili gizlilik ilkesini hayata geçirecek sistem geliştirmek				
19.a	Suça sürüklenen çocuklarla Çocuk Koruma Sistemi arasında model geliştirilmesi	Adalet Bakanlığı	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı STK'lar	Orta
Str.Amaç-20:Medya ile ilgili yasal düzenlemeleri ve uygulamaları çocuk hakları temelinde yeniden düzenlemek				
20.a	Medyada çocuk hakları ihlallerini önleyici tedbirlerin alınması; ihlallere yönelik etkin ve ağırlaştırılmış yaptırımların uygulanması	ASPB	Adalet Bakanlığı RTÜK TÜİK Medya Sektörü	Kısa
20.b	Medyanın çocukların gelişimi üzerindeki olumsuz etkilerini tespit etmeye ve gidermeye yönelik bilimsel çalışmaların yapılması	Bilim, Sanayii ve Teknoloji Bakanlığı	ASPB RTÜK Üniversiteler TÜBİTAK TÜBA MEDYA	Kısa
20.c	Medya ve çocuk göstergelerinin oluşturulması	Kalkınma Bakanlığı (TUİK)	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı RTÜK Üniversiteler MEDYA STK'lar	Kısa
20.d	Çocuk Hakları Portalı'nın kurulması	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Kısa

Str.Amaç-21:Çocuk haklarına dayalı çocuk dostu bir medya anlayışını yaygınlaştırmak. ***Str.Amaç-22:Çocukla ilgili bütün yayınların, çocuk haklarına uygunluğunu sağlamak ve bu uygunluğun izlenmesi amacıyla çocukların da içinde yer alacağı yapılar geliştirmek***				
21-22.a	Eleştirel medya okuryazarlığı eğitiminin yaygınlaştırılması	MEB	RTÜK Medya Sektörü STK'lar	Orta
21-22.b	Engelli veya ihmal/istismar edilmiş çocukların medyada zavallı ve mağdur gösterilmemesi ve yayınlar yoluyla rencide edilmemesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	RTÜK Medya Sektörü STK'lar	Kısa
21-22.c	Medyanın ve medya öz denetim yapılarının meslek etiğine aykırı davranışlarının tesbiti ve meslek örgütlerinin çocuğun yüksek yararı doğrultusunda tedbirler almalarının sağlanması	Başbakanlık Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	RTÜK STK'lar MEDYA	Orta
Str.Amaç-23:Çocuk hakları uygulamalarını denetleyecek, izleyecek, değerlendirecek ve sürdürülebilirliğini sağlayacak, çocukların da içinde yer alacağı sivil ve özerk modeller geliştirmek				
23.a	Çocuk hakları uygulamaları ve ihlalleri ile ilgili izleme ve değerlendirme yapacak, görüş ve önerileri hayata geçirecek kurumsal yapıların oluşturulması amacıyla çocuk hakları alanında öne çıkmış ve yıllar içinde konuya ilgisinin devamlılığını ortaya koymuş sivil toplum kuruluşu, yerel yönetim, üniversite, özel sektör, medya ve hükümet kuruluşu temsilcilerinden oluşacak Türkiye Çocuk Konseyi'nin kurulması	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Yerel Yönetimler STK'lar İçişleri Bakanlığı Adalet Bakanlığı MEB	Kısa
23.b	Kamu Denetçiliği Kurumu içinde Çocuk Ombudsmanlığı'na ayrıca yer verilmesi	TBMM	ASPB	Kısa
23.c	Ulusal ve uluslararası çocuk bilgisine erişimi sağlamak amacıyla Türkiye Çocuk Bilgi Merkezi'nin kurulması ve işlevine uygun biçimde çalışması	Kalkınma Bakanlığı (TUİK)	ASPB Sağlık Bakanlığı Dışişleri Bakanlığı MEB Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Adalet Bakanlığı Üniversiteler YÖK STK'lar	Orta
23.d	Çocuğun İyi Olma Hali Endeksi'nin ülke ölçekli tanımlamalarının yapılması ve sistematiğinin oluşturulması	Kalkınma Bakanlığı	Çocukla İlgili İcracı Bakanlıklar	Orta
23.e	Strateji Belgesi'nin izlenmesi ve değerlendirilmesi için yıllık ölçme, değerlendirme ve başarı göstergelerinin belirlenmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	MEB Sağlık Bakanlığı Sosyal Güvenlik Bakanlığı Adalet Bakanlığı	Kısa

			Kalkınma Bakanlığı (TUİK) Gençlik ve Spor Bakanlığı İçişleri Bakanlığı TÜBİTAK TÜBA STK'lar	
23.f	Çocuk hakları uygulamalarının çocuklar üzerindeki etkisinin değerlendirilmesi amacıyla *Çocuk Etki Analizi Kılavuzları*'nın düzenlenmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	TÜİK TÜBİTAK TÜBA	Kısa
23.g	Hizmet, eğitim ve araştırma odaklı *Alo Türkiye Çocuk Hakları* modelinin hazırlanması ve yürütülmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili Kamu Kurumları Yerel Yönetimler Üniversiteler STK'lar	Kısa
23.h	*Türkiye Çocuk Hakları İletişim Ağı*'nın (network) ulusal ve uluslararası düzeyde yapılandırılması	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili Kamu Kurumları Dışişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler Üniversiteler STK'lar Medya	Kısa
Str.Amaç-24:Ulusal ve uluslararası düzeyde çocuk hak ihlallerini izleme sistemleri oluşturmak				
24.a	*I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi*'nin bütün aşamalarında Türkiye Çocuk Meclisi'nin il ve ilçe temsilcilerinin izleme ve denetim yapabilmelerinin sağlanması	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	Kamu Denetçiliği Kurumu STK'lar MEB	Orta
24.b	Sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, valilik ve kaymakamlıklarda yerel düzeyde çocuk hakları uygulamalarının izlenmesi amacıyla BM Çocuklara Yardım Fonu (UNİCEF) ve çocukla ilgili ulusal ve uluslararası uzman kuruluşlarla koordineli çalışılması	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili Kamu Kuruluşları Dışişleri Bakanlığı Yerel Yönetimler STK'lar	Kısa
24.c	BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ve ek ihtiyari protokollerine dayalı ülke raporunun hazırlanmasında tüm tarafların etkin katıldığı, veri paylaşımının düzenli sağlandığı raporlamaların zamanında hazırlanması ve teslim edilmesi	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı	İlgili Kamu Kuruluşları Dışişleri Bakanlığı STK'lar YÖK	Orta

24.d	Çocuk hakları ihlalleri karşısında çocukların ve yetişkinlerin yargı makamlarına kolayca başvurmasını sağlayacak, çocuk hak ihlâllerini takip eden etkin bir adlî mekanizmanın oluşturulması	Adalet Bakanlığı	ASPB İlgili Kamu Kuruluşları STK'lar	Kısa

(*): Kısa :1 veya 1 yıldan az
Orta :2-3 yıl
Uzun:3-5 yıl

EK 2

SEÇİLMİŞ KAYNAKÇA

I.- ULUSLARARASI SÖZLEŞMELER

Avrupa Birliği Temel Hakları Şartı,13-14 Ekim 2000

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 4 Kasım 1950

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 13. Ek Protokolü

Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve Suistimalden Korunmasına Dair Sözleşme

Avrupa Konseyi Çocukların Şiddete Karşı Korunmasına İlişkin Bütüncül Ulusal Stratejilere Dair Politika Rehberi

Avrupa Konseyi'nin İşkencenin ve Gayriinsanî ya da Küçültücü Ceza veya Muamelenin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi

Avrupa Sosyal Şartı Gözden Geçirilmiş Sosyal Şartı

Avrupa Temel Haklar Şartı

BM Bin Yıl Bildirgesi (Çocuklara Uygun Bir Dünya Bildirgesi), 8 Eylül 2000

BM Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin Uygulanması Hakkında Asgari Standart Kurallar (Beijing Kuralları), 29 Kasım 1985

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, 20 Kasım 1989

BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, Çocukların Satılması, Çocuk Fuhşu ve Pornografisi Konusundaki İsteğe Bağlı Protokol, 25 Mayıs 2000

BM Herkes İçin Eğitim Dünya Beyannamesi ve Temel Öğrenme İhtiyaçlarının Karşılanması İçin Hareket Çerçevesi, New York, 1990

BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 10 Aralık 1948

BM İstihdamda Asgari Yaşla İlgili 138 Sayılı ILO Sözleşmesi, 26 Haziran 1973

BM İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele ve Cezaya Karşı Sözleşme

BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi,16 Aralık 1966

BM Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşmeye Ek İnsan Ticaretinin, Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine, Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol

BM Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Sözleşmeye Ek, Kara, Deniz, Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Dair Protokol

BM Sınıraşan Örgütlü Suçlarla Mücadele Uluslar arası Sözleşmesi

BM Suçun Çocuk Mağdurları ve Tanıkları İçin Adalet Kılavuzu

BM Uluslar arası Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar Sözleşmesi, 3 Ocak 1976

BM Uluslararası Kişisel ve Siyasal Haklar Sözleşmesi, 16 Aralık 1966

Cenevre Sözleşmesi ve I. ve II. Ek Protokolleri

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocuk Satışı, Çocuk Fahişeliği ve Çocuk Pornografisi ile İlgili İhtiyarı Protokol

Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye Ek Çocukların Silahlı Çatışmalara Dahil Olmaları Konusundaki İhtiyari Protokol

Çocuk Haklarının Kullanılmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi, 25 Ocak 1996

Çocuk Haklarında Avrupa Stratejisi'ne Doğru, (2006)

Çocuk Suçluluğunun Önlenmesine İlişkin BM Yönlendirici İlkeler (Riyad İlkeleri),14 Aralık 1990

Çocukların Korunması ve Ülkelerarası Evlat Edinmeye İlişkin İşbirliği Hakkındaki Lahey Sözleşmesi, 29 Mayıs 1993

Çocukların Velayetine İlişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin Yeniden Tesisine İlişkin Avrupa Sözleşmesi (20 Mayıs 1980 tarihli, 105 No'lu)

Çocukların Velayetine ilişkin Kararların Tanınması ve Tenfizi ile Çocukların Velayetinin Yeniden Tesisine ilişkin Avrupa Sözleşmesi

Ekonomik Sosyal ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi

En Kötü Biçimlerdeki Çocuk İşçiliğinin Yasaklanması ve Ortadan Kaldırılmasına İlişkin 182 Sayılı ILO Acil Eylem Sözleşmesi,1 Haziran 1999

Engellilerin İnsan Haklarına Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi

Göçmen işçinin Hukuki Statüsü Hakkında Avrupa Sözleşmesi

Göçmen Kaçakçılığına Dair Protokol

Irk Temelinde Her Tür Ayrımcılığın Önlenmesine İlişkin Uluslar arası Sözleşme, 1965

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Cenevre Sözleşmesi

Özgürlüğünden Yoksun Bırakılmış Çocukların Korunmasına İlişkin BM Kuralları (Havana Kuralları),14 Aralık 1990

Özürlü Kişilerin Önündeki Fırsatların Eşitlenmesine İlişkin Standart Kurallar, 20 Aralık 1993
Sosyal Gelişme ve Kalkınma Bildirgesi, 1969

Psikotropik Maddeler ile ilgili 1971 tarihli Sözleşme

Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına ilişkin Uluslararası Sözleşme

Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi

Uyuşturucu Maddeler Sözleşmesi (1972 yılındaki değişiklik protokolü ile birlikte 1962 tarihli)

Uyuşturucu ve Psikotrop Maddelerin Kaçakçılığına Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (1988 tarihli)

Vatansız Kişilerin Statüsüne Dair Sözleşme

Vatansızlığın Azaltılmasına Dair Sözleşme

Viyana Kuralları

II.İLGİLİ İNTERNET ADRESLERİ

Avrupa Konseyi
http://avrupakonseyi.ogr.tr

Avrupa Birliği
http://europa.eu/index_en.htm

Childhouse International
http://www.childhouse.uio.no

Çocuk Vakfı
http://www.cocukvakfi.org.tr/

Human Rights Internet
http://www.hri.ca/children

Save the Children Fund(UK)
http://www.oneworld.org/sef

SHÇEK
http://www.shcek.gov.tr/

UNESCO's Early Childhood and Children's Rights Activities
http://www.childhouse.uio.no/YYCFWPAGE/index.htm

UNICEF
http://www.unicef.org/

UNICEF Türkiye Temsilciliği
http://www.unicef.org.tr

Uluslar arası Çocuk Merkezi(ICC)
http://www.icc.org.tr/en/content.php?id=1

III.- SEÇİLMİŞ TÜRKÇE KAYNAKÇA

I.Türkiye Çocuk Hakları Strateji ve Uygulama Planı MEVCUT DURUM (GZFT SWOT) Çalıştayı Raporu 13-15 Ekim 2010 (TÜBİTAK-TÜSSİDE, Gebze –Kocaeli)

X. Beş Yıllık Kalkınma Planı Çocuk Özel İhtisas Komisyonu Üçüncü Ön Raporu (23 Ekim 2012). Hazırlayan Doç. Dr. Hakan Acar

1990'ların Çocuk Politikası Ulusal Kongresi Raporu 26 – 27 Mayıs 1989, Ankara, UNICEF, 1990

Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları, Ankara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1995

Akyüz, Emine, Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması, Ankara, Pegem Akedemi, 2010

Annan, Kofi A., Biz Çocuklar – Çocuklar İçin Dünya Zirvesi'nde Verilen Sözlerin Yerine Getirilmesi, UNICEF, 2001

AB Çocuk Haklarının Korunması ve Gelişimi Rehberi (2007)

Avrupa Birliği Çocuk Hakları Programı (15 Şubat 2011)

Avrupa Konseyi Çocuklar İçin ve Çocuklarla Birlikte Avrupa İnşası (2009-2011), çev. Hatice Çolak Yentürk

Birinci İstanbul Çocuk Kurultayı İstanbul Çocuk Raporu, İstanbul Çocukları Vakfı Yayınları, 2000

Birinci Ulusal Çocuk ve Suç: Nedenler ve Önleme Çalışmaları Sempozyumu 29 – 30 Mart 2001, Bildiriler, Ankara, 2002

Birinci Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Çocuk Bildirileri Kitabı, Haz. Gülan, Aydın, Şirin, Mustafa Ruhi, Şirin, Memduh Cemil, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2011

Birinci Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Yetişkin Bildirileri Kitabı 1-2, Haz. Gülan, Aydın, Şirin, Mustafa Ruhi, Şirin, Memduh Cemil, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul 2011

Birinci Türkiye Çocuk Hakları Kongresi Kongre Metni (25-27 Şubat 2011), Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul

Birinci Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi ve Uygulama Belgesi (2012-2016) ; Ankara (23-24 Aralık 2010) ve İstanbul (27-28 Aralık 2010) Odak Grup Toplantı Tutanakları

BM Çocuk Hakları Komitesi'nin Birinci Türkiye İlerleme Raporu'na İlişkin Türkiye Gözlem Raporu (8 Haziran 2011)

BM Çocuk Hakları Komitesi İkinci ve Üçüncü Türkiye İlerleme Raporu'na İlişkin Türkiye Gözlem Gözlem Raporu (15 Haziran 2012)

BM Çocuk Hakları Komitesi'nin İkinci ve Üçüncü Birleştirilmiş Türkiye İlerleme Raporu İle İlgili Sorularına Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Verdiği Cevaplar (1 Mart 2012)

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi İlk Ülke Raporu / Türkiye, Ankara, Ağustos 1997

BM Çocuk Hakları Sözleşmesi 2. ve 3. Birleştirilmiş Ülke Raporu / Türkiye (2001-2006)

BM Çocuk Hakları Komitesi'nin Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye İlişkin Genel Yorumları (2001-2006), Ankara, Uluslararası Çocuk Merkezi Yayınları, Nisan 2006

BM Çocuk Hakları Komitesi'nin Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye İlişkin Genel Yorumları (2008), Ankara, Uluslararası Çocuk Merkezi Yayınları, Şubat 2006

Çalışan Çocuklar Projesi Raporu, Ankara, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı – ILO, 2000

Çocuklara Yönelik Toplum Temelli Sosyal Hizmet Modeli. Çocuklar Aynı Çatının Altında Derneği Yayınları, Diyarbakır

Çocuk Ceza Adaleti Sistemi, Ankara, UNİCEF Türkiye Temsilciliği Yayını, Aralık 2000

Çocuk Dostu Öğrenme Ortamları Çalıştayı Sonuç Raporu ve Sunumlar (26-28 Haziran 2002), MEB - UNİCEF

Çocuk Hakları Alanında Avrupa Birliği Programı (15 Şubat 2011)

Çocuk Hakları ve Yerel Yönetim, İstanbul, Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yayınları, 1997

Çocuk Hakları Komitesi'ne Rapor Sunmak İsteyen Hükümet Kuruluşları (HDK) İçin Kılavuz (1998), Ankara, Uluslararası Çocuk Merkezi Yayınları, Nisan 2006

Çocuk Hakları Strateji Belgesi Çalıştay Raporu (13-15 Ekim 2010), TÜBİTAK-TÜSSİDE

Çocuk Hakları Sözleşmesi Türkiye Cumhuriyeti'nin İlgili Yasaları ve Mevzuatı (ikinci taslak), Ankara, SHÇEK, 2000

Çocuklar İçin Ombudsman Çalışmaları, UNİCEF Türkiye Temsilciliği Yayınları. Ankara, 1997

Çocuklar ve Şiddet, UNİCEF Türkiye Temsilciliği Yayını, Ankara, 1997

Çocukların Penceresinden Çocuk Hakları Araştırma Raporu (17-18 Ekim 2010), TÜBİTAK-TÜSSİDE

Dördüncü Özürlüler Şûrası-İstihdam- Komisyon Raporları ve Genel Kurul Görüşmeleri – (16-20 Kasım 2009), Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara

Erken Çocuklukta Farklılıklara Saygı Eğitimi El Kitabı. Kadın Emeğini Değerlendirme Yayınları. İstanbul, 2006

Flowers, Nancy Pusulacık-Çocuklar İçin İnsan Hakları Kılavuzu-(Mart 2010), çev.Metin Çulhaoğlu. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul

Gamble – Payne, Kimberly, Umut Rıza Özkan, Türkiye'de Çocuk Katılımı Ulusal Stratejisi İçin Çerçeve Dokümanı, SHÇEK – UNİCEF, 2010

Gemalmaz, Mehmet Semih, Avrupa Komisyonu İnsan Hakları Kararları 1-2-3, İstanbul, İnsan Hakları Derneği, 1996

Hancıoğlu, Attila, İsmet Koç, Meltem Dayıoğlu, Türkiye'de Çocukların ve Kadınların Durumu, ÇHS ve CEDAW Bağlamında Perspektifler, UNİCEF, 2000

Hodgkin, Rachel, Peter Newell (yay. haz.), Çocuk Haklarına Dair Sözleşme Uygulama El Kitabı, Ankara, UNİCEF Türkiye Temsilciliği Yayınları

Hükümet Dışı Kuruluşlar için Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin Uygulanmasını İzleme ve Raporlama El Kitabı, Ankara, Uluslararası Çocuk Merkezi, 2008

İkinci Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu, Yargı Öncesi ve Yargılama Süreci, Bildiriler, Ankara, 2003

İlköğretimde Haklarımız Var! İlköğretimde Haklar ve Hak Arama Yolları, Eğitim Reformu Girişimi, İstanbul, Sabancı Üniversitesi Yayınları, Nisan 2009

İlköğretimde İnsan Hakları Eğitimi, İstanbul, Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü, 2001

İltica ve Göç Alanındaki Gelişmelere Genel Bir Bakış (2010), Mültecilerle Dayanışma Derneği Yayınları. İzmir

İnsan Hakları, Cogito – 98, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2000

İstanbul Barosu Çocuk Hakları Günleri (17-18 Kasım 1995), İstanbul Barosu Yayınları

İnan, Ali Naim, Çocuk Hukuku, İstanbul, 1968

Kız Çocuklarının İlköğretime Erişiminde Dünyadan Örnekler (Haziran 2008), Anne Çocuk Eğitimi Vakfı (AÇEV) Yayınları, İstanbul

Özürlüler İçin Ülke Raporu (1995-2000), T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı Yayınları, Ankara, 2001

Polat, Oğuz, Tanzer Gezer, Çocukların Sosyal İçerilmesi ve Katılım Haklarının Hayata Geçirilmesi, Söz Sahibi Çocuklar 2008 – 2010 İl Faaliyet Planları, İstanbul, Sokak Çocukları Rehabilitasyon Derneği, 2008

Polat, Oğuz, Tanzer Gezer, Sosyal İçerme ve Çocukların Katılım Hakkı, Yerel Faaliyet Geliştirme Rehberi, İstanbul, Sokak Çocukları Rehabilitasyon Derneği, 2007

Polat, Oğuz, Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı 1 – 2, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2007

Serozan, Rona, Çocuk Hukuku, 2.baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005

Sokak Çocukları ve Çalışan Çocuklar, Planlama İçin Rehber, UNİCEF, 1998

Sosyal Hizmet ve Çocuk Hakları, BM Sözleşmesi Profesyonel Eğitim Kitabı, Ankara, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, 2004

Tiryakioğlu, Bilgin, Milletlerarası Özel Hukukta Çocuklara İlişkin Kurallar, Ankara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1991

Tiryakioğlu, Bilgin, Çocukların Korunmasına İlişkin Milletlerarası Sözleşmeler ve Türk Hukuku, Ankara, T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara 1991

Türkiye Çocuk Politikası Çalıştayı Sonuçları (Mayıs 2009), Ankara, Gündem Çocuk Yayınları

Türkiye'de Çiftdillilik ve Eğitim-Sürdürülebilir Çözümler İçin Atılması Gereken Adımlar-(Kasım 2010), Eğitim Reformu Girişimi, Sabancı Üniversitesi Yayınları, İstanbul

Türkiye'de Çocuk Ceza Adaleti Sisteminin İyileştirilmesi Projesi Tutanağı (23-28 Mart 2003, Sion-İsviçre)

Uluğtekin, Sevda, Çocuk Mahkemeleri ve Sosyal İnceleme Raporları, Ankara, 1996
UNİCEF -Ülke Programı Eylem Planı (2006-2010)

Ulusal Çocuk Forumu Grup Çalışmaları Raporları (20 Kasım 2000-20 Kasım 2011), SHÇEK-UNİCEF

EK 3

I. Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi'nin Hazırlanmasında Görüş Bildiren Çocuk, Yetişkin, Alan Uzmanı, Sivil Toplum Kuruluşu, Yerel Yönetim, Üniversite ve Hükümet Kuruluşları Listesi

I.TÜRKİYE ÇOCUK HAKLARI KONGRESİ KURULLARI

Bilim ve Değerlendirme Kurulu

Prof. Dr. Füsun Akarsu
Prof. Dr. Füsun Sokullu-Akıncı
Doç. Dr. Müslüm Akıncı
Prof. Dr. Fazilet Aksu
Prof. Dr. Emine Akyüz
Prof. Dr. Adalet Alada
Prof. Dr. Sevil Atauz
Prof. Dr. Ahmet Aydın
Prof. Dr. Mehmet Zeki Aydın
Prof. Dr. Halis Ayhan
Prof. Dr. Halil İbrahim Bahar
Dr. İsmail Barış
Prof. Dr. Serpil Uğur Baysal
Prof. Dr. Münevver Bertan
Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili
Prof. Dr. Selda Bülbül
Feyza Cansever
Doç. Dr. İbrahim Cılga
Prof. Dr. Doğan Cüceloğlu
Yrd. Doç. Dr. Selda Çağlar
Prof. Dr. Orhan Çeker
Prof. Dr. Tolga Dağlı
Doç. Dr. Nesrin Dilbaz
Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün
Prof. Dr. İsmail Doğan
Doç. Dr. Ali İhsan Dokucu
Prof. Dr. Teoman Duralı
Prof. Dr. Ertan Eğribel
Doç. Dr. Halil Ekşi
Dr. Fatih Erdoğan
Prof. Dr. İrfan Erdoğan
Prof. Dr. Cevdet Erdöl
Prof. Dr. Tülay Erkan
Prof. Dr. Mehmet Semih Gemalmaz
Prof. Dr. Erol Göka
Prof. Dr. Aydın Gülan
Prof. Dr. Hüseyin Hatemi
Prof. Dr. Şükrü Hatun
Prof. Dr. Hayati Hökelekli
Dr. Bülent İlik
Doç. Dr. Kemal İnal
Doç. Dr. Haluk İnce
Prof. Dr. Bekir Karlığa
Dr. Özcan Kars
Dr. Ruhi Kılıç
Prof. Dr. Umran Korkmazlar
Prof. Dr. Ali Köse
Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu
Prof. Dr. İlhan Kutluer
Prof. Dr. Esin Küntay
Prof. Dr. Nuray Sungur Oakley
Prof. Dr. Ayla Oktay
Prof. Dr. Bekir Onur
Av. Betül Onursal
Prof. Dr. Fahri Ovalı
Emine Öğün
Mehmet Öğün
Prof. Dr. Nebi Özdemir
Prof. Dr. Saibe Oktay Özdemir
Doç. Dr. Gökhan Oral
Prof. Dr. Ferhunde Öktem
Prof. Dr. Mücahit Öztürk
Prof. Dr. Hüseyin Peker
Prof. Dr. Nurdoğan Rigel
Prof. Dr. Sefa Saygılı
Prof. Dr. Ziya Selçuk
Prof. Dr. Bengi Semerci
Prof. Dr. Rona Serozan
Prof. Dr. Kemal Sayar
Prof. Dr. Ali Seyyar
Prof. Dr. Yunus Söylet
Prof. Dr. Edibe Sözen

Prof. Dr. Şevki Sözen
Prof. Dr. Adem Sözüer
Mustafa Ruhi Şirin
Prof. Dr. Musa Tosun
Prof. Dr. Korkut Tuna
Prof. Dr. Hayati Tüfekçioğlu
Doç. Dr. Mehmet Hakan Türkçapar
Dr. Sevgi Usta
Doç. Dr. Melikşah Yasin
Prof. Dr. Halûk Yavuzer
Prof. Dr. Feridun Yenisey
Doç. Dr. Coşkun Yorulmaz
Dr. Muammer Yıldız
Prof. Dr. Adnan Yüksel
Dr. Neylan Ziyalar
Prof. Dr. Bülent Zülfikar

Yürütme Kurulu

Ahmet Akçakaya *(Çocuk Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi)*
Mustafa Altıntaş *(İstanbul Vali Yardımcısı – Sosyal Hizmetlerden Sorumlu)*
Ahmet Aydın *(İstanbul Vali Yardımcısı – Sağlıktan Sorumlu)*
Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili *(İstanbul İl Kültür Turizm Müdürü)*
Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün *(İst. Üni. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dekanı)*
Prof. Dr. Ali İhsan Dokucu *(İstanbul İl Sağlık Müdürü)*
Prof. Aydın Gülan *(Kongre Başkanı)*
Prof. Talat Sait Halman *(UNICEF Türkiye Milli Komitesi Başkanlığı)*
Önal İnaltekin *(SHÇEK İl Müdürü)*
Dr. Özcan Kars *(SHÇEK Genel Müdür Yardımcısı)*
Harun Kaya *(İstanbul Vali Yardımcısı – Eğitimden Sorumlu)*
Dr. Ruhi Kılıç *(MEB Özel Eğitim Rehberlik Danışma Hiz. Genel Müdürü)*
Prof. Dr. Korkut Tuna *(İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı)*
Gülgün Müftü *(Uluslararası Çocuk Hakları Merkezi / Icc)*
Prof. Dr. Adem Sözüer *(İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı)*
Mustafa Ruhi Şirin *(Çocuk Vakfı Başkanı)*
Dr. Muammer Yıldız *(İstanbul İl Milli Eğitim Müdürü)*
İlyas Yılmaz *(İstanbul Çalışma ve sosyal Güvenlik Bölge Müdürü)*
Prof. Dr. Bülent Zülfikar *(Türkiye Hemofili Derneği Başkanı)*

Düzenleme Kurulu

Köksal Abdurrahmanoğlu
Dr. Emrah Akbaş
Av. Seda Akço
Beyza Akyüz
Adem Arkadaş
Av. Abdülkerim Can Aslan
Emre Bayram
Melek Demirbaş
Av. Tuğba Eryıldız
Av. Selçuk Abdullah Evliyaoğlu
Faruk Levent
Rıdvan Karabulut
Dr. Abdullah Karatay
Nuray Kaya
Elif Konar
Dr. Ayşegül Somçelik Köksal
Yusuf Ahmet Kulca
Av. Fahri Safa Küpçü
Av. Memduh Cemil Şirin
Serdar Ekrem Şirin
Yrd. Doç. Dr. Sevgi Usta
Yasemin Ünal
Evren Yiğit
Av. Mevlana İdris Zengin
Yüce Zerey
Yrd. Doç. Dr. Neylan Ziyalar

Kongre Çocuk Delegeleri (9-18 Yaş Grubu)

Utku Umur Açıkalın
Dilay Adar
Gülistan Aday
Simge Akdaş
Suna Akdoğan
Alper Akgün
İrem Akış
Habibe Akkaş
Duygu Akmeşe
Aylin Akseki
Taylan Özgür Aksoy
Berfin Rojin Aksöz
Kerem Alkan
Alara Antil
Özlem Ark
Hüseyin Arslan
Zuhal Övgü Artuğ
Tozan Cenk Ateş
Hatice Esin Aydın
Oğuzhan Aydın
Yağmur Aydoğan
Sinem Bahadır
Betül Baysal
Ümmuhan Zeynep Bilgili
Beyza Nur Bilici
Aleyna Camgöz
Hayal Camgöz
Cansel Candar
Ömer Faruk Ceylan
Yaren Ceyran
İsmail Ozan Çelikel
Meryem Çiçek
Asya Çora
Barış Ergenay
Rümeysa Ergin
Hatice Erken
İlteriş Yağıztekin Eroğlu
Ümit Oğuzhan Dalgıç
Ahmet Doğukan Demir
Havvanur Demir
Şebnem Manolya Demir
Batuhan Mustafa Demir
Beren Demirci
Hatice Demirdil
Şevval Deniz
Emine Doğan
Mert Doğan
Emre Doğutekin
Şevval Doyuk
Ecenur Durmuş
Rojda Ersönmez
Gizem Gedik
Suzan Dilara Gedikoğluğlu
Beyza Gençer
Beril Buse Gey
Gülce Görgülü
Erol Gülşen
Doruk Gültekin
Dilek Günay
Kübra Güner
Gülperin Güneş
Can Gürsu
Aykan Hatipoğlu
Merve Hatipoğlu
Sena Ece Ilgın
Zehra İlhan
Zehranaz Kadayıf
Rabia Kafadar
Rümeysa Kahraman
Aslınur Kara
Aslı Karaalp
Bengisu Eda Karaburç
Uzay Karadağ
Emrullah Karas
Melisa Karataş
İsmail Kaya
Beril Kesen
Fevzi Ketrez
Kürşat Kılınç
Yasemin Kocabaş
Özgün Can Koç
Alper Furkan Koçak
Cansu Kolay
Bilge S. Kurt
Tilbe Kurt
Koray Kuşçu
Norvan Küçükateş
Berat Kürüm
Aras Berke Makaracı
Utku Mevci
Meyra Müftüoğlu
Bilgehan Olgun
Ayliz Onur
Merve Oynak
Ulaş Önen

Ceren Özbilen
Sedefnur Özcan
Alara Selen Özgen
Elif Ece Özmen
Savaş Öztaş
Sena Öztürk
Tubanur Pirdal
Çağla Selçuk
Elif Serçe
Yaren Su
Naciye Betül Süt
İpek Şenel
Gülce Şengül
Selen Şengül
Dila Ahter Tanrıtanır
İlayda Taş
Deniz Tekbaş
Feyzanur Tekerci
Bengisu Tiryaki
Pelin Tokat
Ebru Meltem Tokgöz
Zana Tokgözlüoğlu
Deniz Türkeş
Yağmur Türktaşar
Arda Nesin Üçtepe
Merve Ünsal
Ashley Madeline Yanık
Erkin Yapıcı
Simay Yaşbay
Güler Yeşiltaş
Umut Yelbaşı
Ayşegül Yıldırım
İpek Yılmaz
Sare Bahar Zülfikar

81 İlin Çocuk Hakları Komiteleri Çocuk Başkan ve Üyeleri
(9-18 Yaş Grubu)

İsem Acar
Cengiz Akan
Benazir Akar
Melek Akın
Şeyma Akkoyunlu
Atakan Emin Aksoy
Ergin Alagöz
Nurullah Alagöz
Sinem Altın
Murat Altınay
Bora Alpay
Rüya Yeşim Aydın
M. Furkan Baldız
Cesim Basum
Meltem Benzer
Yelda Budak
Yusuf Bursalı
Alperen Can
Barış Caner
Cansu Çakoğlu
Canan Çelik
Abdullah Çeşmeci
Sibel Çetin
Emre Coşkun
Fırat Dağ
Huriyenur Demir
Kadriye Demir
Gülşah Doğan
İsa Doğdu
Gamze Duysak
Baz Delil Erbeyi
Eda Ergün
Bahar Güdürü
Damla Güldoğan
Funda Güzel
Seda Hacısalihoğlu
Mustafa Hancı
Seda İleli
Eda İmeryüz
Alihan İnce
Şeydanur Kabasakal
İrem Gaye Kars
Fatih Kaynar
Günce Kaynarca
Nazlı İpek Kesen
Sevda Keskin
Fırat Kılıç
Zehra Kızılırmak
Sebil Koçi
Yasin Burak Koşar
Duygu Köseoğlu
Şevval İrem Lafçı
Necmettin Nas
Nurseli Okur
Handan Orakçı
Esra Öner

Düzgün Ozan Özel
Mirkan Özdemir
Kübra Öztürk
Sezer Pehlivan
Uğurcan Pehlivan
Mert Rençber
Agit Sadebal
Kübra Şahin
Metecan Taş
Ruveyda Taşkaya
Yasin Tay
Büşra Terzi
İsmail Tıkna
Metehan Türe
Yağmur Türktaşar
Halil İbrahim Uyar
Çağla Uz
Veysel Yalçın
Kader Yalçi
Hayriye Yenice
Esra Yolaşan

İstanbul'un 39 İlçesinin Demokrasi ve Öğrenci Meclisi Başkan ve Üyeleri (9-18 Yaş Grubu)

Emincan Akbulut
Yunus Mert Aktaş
Sasar Argız
Berk Baycan
Emrah Cengiz
Baran Çölgeçen
Kamil Deliismail
Buğra Doğruyol
Ercan Döner
Hüseyin Alper Eken
Hatice Kübra Erdem
Mesut Ergider
Burhan Agah Esmen
Selim Güler
Bengisu Gündemir
Burak Güngör
Salim Gürsoy
Nazım Melih Kahramanlar
Enes Faruk Kalay
Kaan Karanfiloğlu
Burhan Kaşbaşı
İmran Kurt
Coşkun Mutlu
Bayram Can Nayman
Necip Mehmet Özkan
Yusuf Öztürk
Gülşen Polat
Ali Sarı
Volkan Sipahioğlu
Barış Şahin
Osman Şahin
Kaan Tellioğlu
Burak Tepe
Sinem Toker
Erkan Yıldırım
İzzet Yıldırım
Ömer Yıldız
Battal Yosma

Kongre Gözlemci Çocuk Delegeleri (9-18 Yaş Grubu)

Mert Arslanoğlu
Ahmet Kadir Avşar
Ahu Aydın
Celalettin Bülbül
Yağmur Belen
Mustafa Enes Çakır
Barış Utku Cıncık
Emre Çetinkaya
Atakan Çolak
A. Enes Dilsiz
Selinay Duman
Emre Eratıcı
Emre Evliyaoğlu
Ege Feyzioğlu
Zehra Göçmez
Büşra Göçmez
Nora Hisarlı
Mina İbrahimoğlu
Beste İkiz
Ahmet Akif Kasım
Mehmet Atıf Kasım
Şeydanur Kaya
Samet Kurt
İrem Naz Kuzum
Caner Küçükelçi
Orhan Koç
Toprak Metin
Eymen Ece Oruç
Aras Özölçer
Raife Nur Sayar

Efe Singin
Simay Şen
Ahmet Kerem Şirin
Zeynep Topsakal
Abdullah Sami Yasin
Yasemin Yıldırım
Batuğhan Yılmaz
Dilruba Yılmaz
Nedim Ali Zengin

81 İlin Çocuk Hakları Komitelerinin Yetişkin Başkan ve Üyeleri

Ahmet Metin Ağırbaş
İbrahim Ethem Akbulut
Gürhan Akdemir
Cemal Akgün
İlkay Aksoy
H. Ayten Akyıldız
Elif Aras
Tolga Arıtürk
Serdar Arslan
Öznur Atmaca
Onur Aysoy
Gülşah Bal
Serhat Bilen
Ahmet Can
Halil İmran Ceyhan
Metin Civan
Hasan Coşkun
Bilgi Coşkun
Cezayir Çelik
Harun Çelik
Tekin Çiftçi
Gül Çimen
Nazif Dağ
Arzu Demir
Seray Demirel
Şebnem Demirörs
Davut Elmacı
Abdulaziz Engin
Ayten Eraslan
V. Halis Erçatım
Emine Ermiş
Hediye Ertürk
Levent Gariboğlu
Yusuf Genç
Doğan Gül
Göksel Güney
Y. Barış İnal
Mustafa Kabullar
Faruk Kaçmaz
Seval Kadıoğlu
Mehmet Karaburç
Cemile Karaaslan
Özcan Karademir
Gökmen Karaman
Murat Kahraman
Hamit Kayhan
Birgül Koç
Ergun Kulak
Zafer Kuşoğulları
İbrahim Kutlu
Hatice Kücükduman
Mustafa Lafçı
Faruk Macit
Erdal Baki Nalbant
Mahmut Özbilgin
Kerem Özcan
Celal Sancar
Mustafa Sarı
Sevim Sezen
Eşref Sönmez
Zeliha Şahin
Faruk Şahin
Aye Şen
Ali Şener
Oya Tanyeri
Muzaffer Taşdemir
Ruveyda Taşkaya
Vedat Taşkıran
Nevin Tuncer
Ahmet Fırat Tunç
Nurettin Ulaş
Murat Uncu
Mehmet Uz
Salih Vurgun
Numan Yakut
Ali Yıldırım
Asım Yolaşan

Kongre Yetişkin Delegeleri
Prof. Dr. Cemal Ağırman
Arş. Gör. Gülşah Ağırtaş
Meryem Akbal
Başak Eki Akkan
Prof. Dr. Berrin Akman
Gülsen Birgül Özkan (Akkın)
Arş. Gör. Nihan Akkocaoğlu
Prof. Dr. Buket Akkoyunlu
Prof. Dr. Füsun Sokullu-Akıncı
Prof. Dr. Eda Şeyda Aksel
Bilgehan Aksoy
Semra Akyol
Prof. Dr. Aysel Köksal Akyol
Prof. Dr. Emine Akyüz
Doç. Dr. Ahmet Albayrak
Arş. Gör. Aylin Albayrak
Asuman Alpagut
Ayşen Altınok
Gülden Elçim Üner Altuntaş
Prof. Dr. Neriman Aral
Derya Aslantürk
Yrd. Doç. Dr. Müjdat Avcı
Yrd. Doç. Dr. Özden Havva Bademci
Türkan Bakır
Serap Balcı
İzzet Başara
Prof. Dr. Mine Gencel Bek
Arzu Bek
Yrd. Doç. Dr. Müdriye Yıldız Bıçakçı
Ahmet Boztaş
Prof. Dr. Fatma Selda Bülbül
Yrd. Doç. Dr. Ali Büyükaslan
Derya Cabbar
Mehmet Ceylan
Yrd. Doç. Dr. Remziye Ceylan
Ayla Çelik
Dr. Hüseyin Çelik
Tuncer Çelik
Ebrize Çeltikçi
Hüsamettin Çetin
Çağlar Çetinkaya
Yrd. Doç. Dr. Elif Gökçearslan Çifçi
Mustafa Çoban
Abdullah Demir
Arif Demir
Handan Derya

Yrd. Doç. Dr. Yahya Deryal
Prof. Dr. İsmail Doğan
İsa Döner
Melda Dönertaş
Gözde Durmuş
Enver Durualp
Özlem Efendi
Prof. Dr. Ertan Eğribel
Arş. Gör. Ercüment Erbay
Oktay Erdal
Fatma Erbil Erdugan
Araş. Gör. H. Gözde Ertürk
Selçuk Abdullah Evliyaoğlu
Yrd. Doç. Dr. H. Burak Gemalmaz
Yrd. Doç. Dr. Salih Zeki Genç
Aytekin Girgin
Şirin Giyik
Yrd. Doç. Dr. Hikmet Sivri Gökmen
Prof. Dr. Gülçin Elçin Grassinger
Sos. Uz. Sinem Gülenç
Melek Güler
Fatih Güner
Meltem Güneş
Nurgül Kendirlioğlu Günhan
Hüseyin Gürkaş
Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu
Adem İci
Dr. Gözde İnal
Süleyman İpek
Verda İrtiş
Selma Kangal
Dr. Serdar Karakaya
Asu Karaşar
Dr. Abdullah Karatay
Necmiye Karakullukçu
Ali Kavaklı
Prof. Dr. Şükran Kılbaş
Duygu Kılıç
Metin Kılıç
Murat Kılıç
Zeynep Kılıç
Zeynep Kılınç
Yrd. Doç. Dr. Ali Korkmaz
Yrd. Doç. Dr. Aslı Kotaman
Prof. Dr. Saffet Köse
Nurgül Kumbaroğlu
Yrd. Doç. Dr. Naci Kula
Ali Kurnaz
Arş. Gör.Güzide Kurt
Prof. Nur Balkır Kuru

Prof. Dr. Esin Küntay
Faruk Levent
Arş. Gör. Özge Metin
Msc. Birsen Mutlu
Serra Müderrisoğlu
Bilge Narin
Prof. Dr. Ayla Oktay
Hüseyin Tuğrul Oktay
Nejla Okur
Nalan Orun
Burcu Oy
Rana Dayıoğlu Oyman
Yrd. Doç. Dr. Adem Öcal
Sertan Özbağış
Öğr. Gör. Pınar Özdemir
Serkan Özden
Emre Özkan
Doç. Dr. Yasemin Özkan
Yrd.Doc. Dr. Ahmet Özmen
Yrd. Doc. Dr. Suna Kaymak Özmen
Doç. Dr. Emine Özmete
Öğt. Gör. Suphi Özsüer
Yrd. Doç. Dr. Meltem B. Özuğurlu
Şevket Perçin
Yrd. Doç. Dr. Eda Purutçuoğlu
Dilek Erol Sahillioğlu
Uzm. Mehmet Sağlam
Yrd. Doç. Dr. Güneş Salı
Prof. Dr. Sevim Savaşer
Gökçe Saygın
S. Sadi Seferoğlu
Pınar Uyan Semerci
Prof. Dr. Ali Seyyar
Doç. Dr. Medine Sivri
Mehtap Şahin
Sultan Şahin
Özgür Şensoy
Memduh Cemil Şirin
Burcu Gülay Taşçı
Hayat Aras Toktaş
Prof. Dr. Belma Tuğrul
Seda Gökçe Turan
Şükran Uçuş
Ahu Samav Uğursoy
Şaylan Uran
Uz. Özgün Uyanık
Arş. Gör. Tuğba Yalçın
Dr. Münevver Can Yaşar
Hatice Yıldız
Dr. Muammer Yıldız

Dr. Müge Yurtsever
Ferda Yükselen
Murat Yükselen
Yard. Doç. Dr. Neylan Ziyalar
Oğuzhan Zobu

STRATEJİ ÇALIŞTAYI ve ODAK GRUP ÇALIŞMALARI
(Görüş Bildirenler)
Yetişkin Çalıştayına Katılan Uzmanlar (13-15 Ekim 2010, TÜSSİDE)
Uğur Acar / MEB İlköğretim Genel Müdürlüğü
Meryem Akbal / Yumurcak Tv
İbrahim Akın / Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Genel Müdürlüğü
Doç. Dr. Müslüm Akıncı / Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Ömer Akmanşen / Eğitim- Bir- Sen
Prof. Dr. Emine Akyüz / Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Yrd. Doç. Dr. Kamil Alptekin / Düzce Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü
Murat Altuğgil / Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
Şahin Antakyalıoğlu / Ankara Baro'su Avukat
Adem Arkadaş / Uluslar Arası Çocuk Merkezi
Mücahit Arslan / Kocaeli Büyükşehir Belediyesi
Ertuğran Asiloğulları / SHÇEK Bolu İl Müdürü
Hüsnünur Aslantürk / Sağlık Bakanlığı
Sultan Murat Aydın / SHÇEK Erzurum İl Müdürü
Şirin Aydın / Sağlık Bakanlığı Ana-Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Genel Müdürlüğü
Prof. Dr. Gönül Balkır */ Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi*
Fatma Başar / *İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi*
Dr. Sermet Başaran */ Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlılığı*
Ahmet Bedük */ MEB Talim ve Terbiye Kurulu*
Figen Benek */ Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı*
Ayşegül Böke */ Gençlik ve Spor Gn. Müd. Gençlik Hizmetleri Dai. Başk.*
Aynur İlhan Cak */ SHÇEK Genel Müdürlüğü*
Mustafa Çadır */ Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü*
Yaprak Çamlıca */ Sosyal Güvenlik Kurumu*
Nilgün Çavuşoğlu */ UNICEF*
Selim Çelenk */ SHÇEK Trabzon İl Müdürü*
Oğuz Çerik */ İBB Darülaceze Müdürlüğü*
Aynur Çılğa */ MEB Çıraklık Ve Yaygın Eğitim Genel Müd. Daire Başkanı*
Dr.Halil Çolak */ Türk Kızılayı*
Zeliha Dağ */ SHÇEK Genel Müdürlüğü*
Veysel Dal */ Müfettiş*
Ceyda Dedeoğlu */ UNICEF*
Uğur Değirmencioğlu */ Tüsside-Danışman*
Dilek Demirarslan */ SHÇEK Genel Müdürlüğü*
E. Semra Dinç */ İzmir Büyükşehir Belediyesi Sosyal İşler Müdürlüğü*
Recep Doğan */ SHÇEK Genel Müdürlüğü Hukuk Müşaviri*

Erdem Dokur / *Hak- İş Konfederasyonu*
Prof. Dr. Ertan Eğribel / *İstanbul Üniversitesi*
Cemal Erol / *Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Sigortalar Genel Müdürlüğü*
Zekeriya Ertaş / *SHÇEK İzmir İl Müdürü*
Mehmet Nuri Gezmiş / *SHÇEK Rize İl Müdürü*
Engin Gören / *İstanbul Büyükşehir Belediyesi*
Abdulkadir Güger / *Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi*
Gülden Güneşligün / *SHÇEK Genel Müdürlüğü Psikolog*
Seyhan Gündüz / *Türk Eğitim-Sen*
Selahattin Güven / *RTÜK*
Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu / *Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi*
Hanife Işık / *SHÇEK Genel Müdürlüğü Öğretmen*
Önal İnaltekin / *SHÇEK İstanbul İl Müdürlüğü – İl Müdürü*
Adnan İpekdal / *SHÇEK Samsun İl Müdürü*
Gülçin İsbert / *Eğitim Ve Bilim Emekçileri Sendikası*
Hamdi Kadıoğlu / *SHÇEK Kocaeli İl Müdürü*
Serkan Kahyaoğlu / *AÇEV*
Habil Kanoğlu / *Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Gen. Müd.*
H.İlhan Kantarcıoğlu / *İstanbul Çocukları Vakfı*
Dr. Özcan Kars / *SHÇEK Genel Müdür Yard.*
Süreyya Kavaklı / *İnsan Hakları Başkanlığı*
Yasin Kılınç / *İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Asayiş Dairesi Başkanlığı Çocuk Şube Müdürlüğü*
Neşe Kılınçoğlu / *BM Mülteciler Yüksek Komiserliği*
Bilal Kızartıcı / *Türkiye Sakatlar Konfederasyonu*
Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu / *İstanbul Haliç Üniversitesi*
Yusuf Küçük / *Meb Ortaöğretim Genel Müdürlüğü.*
Orhan Külekçi / *SHÇEK Artvin İl Müdürü*
Şahin Mercan / *SHÇEK Niğde İl Müdürü*
Leyla Oruçhan / *SHÇEK Genel Müdürlüğü*
Mehmet Ökmen / *Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü*
Ünal Öncül / *SHÇEK Van İl Müdürü*
Yrd. Doç. Dr. Cengiz Özbesler / *Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmetler Bölümü Öğretim Üyesi*
Nuran Ceylan Özbudak / *SHÇEK Genel Müdürlüğü*
Evren Güncel Özmisket / *SHÇEK Genel Müd. İç Denetim Birimi Başkanlığı*
Mehmet Özveren / *YÖK Genel Sekreterlik*
Vedat Paluli / *Erzurum Büyükşehir Belediyesi*
Mehmet Pirgon / *SHÇEK Genel Müdürlüğü Şube Müdürü*
Sefer Sakarya / *Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü*
Zinnur Sarıöz / *Ankara Büyükşehir Belediyesi*
Fatma Güngören Sevik / *SHÇEK Genel Müdürlüğü Sosyal Yardım Hizmetleri Dairesi*
Yüksel Sezgin / *MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hiz.Genel Müdürlüğü*
Iraz Öykü Soyalp / *İLO Türkiye Temsilciliği*
Emin Sözen / *Antalya Büyükşehir Belediyesi*
Faruk Şahin / *Türkiye İş Kurumu*
Gülden Şakir / *İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlılığı*
Rahime Beder Şen / *Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü*
Fisun Şener / *TÜİK*
Serap Şenocak / *SHÇEK Yalova İl Müdürü*
Mustafa Ruhi Şirin / *Çocuk Vakfı*

Şadiye Tarhan */ Yüksek Öğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü*
Oktay Taş */ SHÇEK Diyarbakır İl Müdürü*
Özgür Taylan */ İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlılığı*
Prof. Dr. Uğur Tekin */ Maltepe Üniversitesi*
Işık Tüzün */ Sabancı Üniversitesi*
Fikret Yaman */ SHÇEK Genel Müdürlüğü*
Yrd. Doç. Dr. Neşide Yıldırım */ Sakarya Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi*
Yrd. Doç . Dr. Recep Yıldız */ Yalova Üniversitesi İ.İ.B.F Sosyal Hizmetler Bölümü*
Bilal Yılmaz/ *SHÇEK Genel Müdürlüğü Hukuk Müşaviri*
Nahide Yılmaz */ MEB Okul Öncesi Eğitim Genel Müdürlüğü*
Şerife Yiğit */ Ankara Büyükşehir Belediyesi*

Çalıştaya Katılan Çocuklar / 13-15 Ekim 2010, TÜSSİDE
(9-18 Yaş Grubu)
Ayfer Ekici / ADANA SHÇEK
İbrahim Topalberkoğlu / ADANA SHÇEK
Şevval İrem Lafçı / AFYON SHÇEK
Yusuf Gedikkaya / AFYON SHÇEK
Beyza Nur Uğur / AMASYA SHÇEK
Mirkan Özdemir / AMASYA SHÇEK
Hayal Yiğit / ANKARA SHÇEK
Kadir Dağdelen / ANKARA SHÇEK
Cansu Gizem Güneş / ANTALYA SHÇEK
Koray Kendir / ANTALYA SHÇEK
Eda Yazıcı / ARTVİN SHÇEK
Günce Kaynarca / BARTIN SHÇEK
Atakan Gayret / BARTIN SHÇEK
Furkan Çelik / BURSA SHÇEK
İsa Doğdu / BURSA SHÇEK
İlayda Temizarabacı / BURSA SHÇEK
Gamze Duysak / DENİZLİ SHÇEK
Ömer Can Aslanoğlu / DENİZLİ SHÇEK
Arda Simge Turgay / DİYARBAKIR SHÇEK
Onur Taşar / DİYARBAKIR SHÇEK
Agit Sedebal / DİYARBAKIR SHÇEK
Meltem Benzer / ERZİNCAN SHÇEK
Furkan Kalkan / ERZİNCAN SHÇEK
İrem Gaye Kars / ERZURUM SHÇEK
Fatih Turan / ERZURUM SHÇEK
Çağla Uz / GAZİANTEP SHÇEK
Emine Ecem Cansver / GAZİANTEP SHÇEK
İbrahim Mıhçıoğlu / GAZİANTEP SHÇEK
Büşra Uzunalioğlu / GİRESUN SHÇEK
Saygın Kahya / GİRESUN SHÇEK
Yusuf Bursalı / GİRESUN SHÇEK
Hatice Gül / HATAY SHÇEK

Oğulhan Kaya / HATAY SHÇEK
Bilge Güngör / İSTANBUL SHÇEK
Umut Erkan / İSTANBUL SHÇEK
Eda İmeryüz / İSTANBUL SHÇEK
Oğuz Kağan Dönuş / İSTANBUL SHÇEK
Ebru Doğu / KAHRAMANMARAŞ SHÇEK
Fatih Kaynar / KAHRAMANMARAŞ SHÇEK
Ergin Alagöz / KARS SHÇEK
Fatma Taştan / KARS SHÇEK
Sibel Çetin / KAYSERİ SHÇEK
Durmuş Koçak / KAYSERİ SHÇEK
Bahar Aydur / KOCAELİ SHÇEK
E. Batuhan Ortaç / KOCAELİ SHÇEK
Nail Ölmez / KONYA SHÇEK
Fatma Uçkar / KONYA SHÇEK
Nisa Kümük / KONYA SHÇEK
Şeyma Akkoyunlu / KONYA SHÇEK
Fırat Kılıç / MANİSA SHÇEK
Ebru Demir / MANİSA SHÇEK
Gamze Eken / MANİSA SHÇEK
Baz Delil Erbey/ MARDİN SHÇEK
Merve Turgut / MARDİN SHÇEK
Hasan Yüzgül/ MERSİN SHÇEK
Ayşenur Güldal / MERSİN SHÇEK
Y.Burak Koşar / MERSİN SHÇEK
Damla Güldoğan / MUĞLA SHÇEK
Görkem Tekin / MUĞLA SHÇEK
Semih Rıfat Demir / SAMSUN SHÇEK
Melike Pınarcıoğlu / SAMSUN SHÇEK
Serkan Gürkan / SİVAS SHÇEK
Duygu Köseoğlu / SİVAS SHÇEK
Seda Hacısalihoğlu / TRABZON SHÇEK
Muhammet Yusuf Altay / TRABZON SHÇEK
Musa Ceylan / VAN SHÇEK
Hilal Teker / VAN SHÇEK

Ankara Odak Grup Toplantısına Katılanlar (23 Kasım 2010)
Yrd. Doç. Dr. Emrah Akbaş / Hacettepe Üniversitesi Sosyal Himzet Bölümü
Prof. Dr. Emine Akyüz / Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi
Adem Arkadaş / Uluslar arası Çocuk Merkezi / Icc
Doç. Dr. Müge Artar / Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Prof. Dr.. Ufuk Beyazova / Gazi Üniversitesi Çocuk Koruma, Araştırma ve Uygulama Merkezi
Osman Bilgin / SHÇEK
Kadriye Bozkurt / SHÇEK
Nilgün Çavuşoğlu / UNICEF Türkiye Temsilciliği
Ceyda Dedeoğlu / UNICEF Türkiye Temsilciliği
Erdem Dokur / Hak-İş Federasyonu
Ercüment Erbay / Hacettepe Üniversitesi – Sosyal Hizmet Bölümü
Figen Paslı / Gazi Üniversitesi – Çocuk Koruma Merkezi
Prof. Dr. Şengül Hablemitoğlu / Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
Prof. Dr. Ali Naim İnan / Ankara Ufuk Üniversitesi
Dr. Özcan Kars / SHÇEK
Neşe Kılınçoğlu / BM Mülteciler Yüksek Komiserliği
Emrah Kırımsoy / Gündem Çocuk Derneği
Sevil Lale Kurt / SHÇEK
Gülgün Müftü / Uluslar arası Çocuk Merkezi / Icc
Necmettin Oktay / TÜBİTAK-TÜSSİDE Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Cengiz Özbesler / Başkent Üniversitesi
Prof. Dr. Nebi Özdemir / Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Şahin Serim / Hak-İş
Ayşegül Sheilles / UNICEF Türkiye Temsilciliği
Iraz Öykü Soyalp / ILO Türkiye Temsilciliği
Prof. Dr. Sevda Uluğtekin / Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Bölümü, Ankara Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü
Fikret Yaman / SHÇEK

Ankara Odak Grup Toplantısına Katılanlar (24 Kasım 2010)
İbrahim Akın / Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Çalışma Genel Müdürlüğü
Şirin Aydın / Sağlık Bakanlığı AÇSAB Genel Müdürlüğü
Dr. Sermet Başaran / Eğitim Dairesi Başkanlığı
Figen Benek / Adalet Bakanlığı Eğitim Dairesi Başkanlığı
Osman Bilgin / SHÇEK
Kadriye Bozkurt / SHÇEK
Ayşegül Böke / Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
Haktan Demircioğlu / MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Dn. Hiz. Gn. Md.
Numan Ersoy / İŞ-KUR
Ali Duran / Adalet Bakanlığı CTE Genel Müdürlüğü
Selahattin Güven / RTÜK
Habil Kanoğlu / Adalet Bakanlığı CTE Genel Müdürlüğü
Süreyya Kavaklı / Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı
Niyazi Kaya / MEB İlköğrerim Genel Müdürlüğü
Yasin Kılınç / Emniyet Genel Müdürlüğü, Çocuk Şube Müdürlüğü
Sevil Lale Kurt / SHÇEK
Necmettin Oktay / TÜBİTAK-TÜSSİDE Müdürü
Sefer Sakarya / Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü
Yüksel Sezgin / MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Dn. Hiz. Gn. Md.

Rahime Beder Şen / Aile ve Sosyal İşler Genel Müdürlüğü
Fisun Şener / TÜİK
Mehmet Ökmem / Adalet Bakanlığı
Davut Öksüz / İŞ-KUR
Nilay Pekel Uludağlı / Adalet Bakanlığı CTE Genel Müdürlüğü
Fikret Yaman / SHÇEK
Yıldız Yapar / DPT Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü

İstanbul Odak Grup Toplantılarına Katılanlar (27Kasım 2010)
Dr. İsmail Barış / SHÇEK Genel Müdürü
Ayşe Beyazova / Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi
Prof. Dr. Aydın Gülan / İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
Önal İnaltekin / SHÇEK İstanbul İl Müdürü
Tayfun Karali / İstanbul Darülaceze Müdürü
Hüseyin Kozanoğlu / İstanbul İl Sağlık Müdürlüğü
Necmettin Oktay / TÜSSİDE Müdürü
Prof. Dr. Bengi Semerci
Mustafa Ruhi Şirin / Çocuk Vakfı
Prof. Dr. Beyhan Tüysüz / İstanbul Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Sevgi Usta / İstanbul Üniversitesi

İstanbul Odak Grup Toplantılarına Katılanlar (28 Kasım 2010)
Prof. Dr. Veysel Batmaz / İstanbul Üniversitesi
Necmettin Oktay / TÜSSİDE Müdürü
Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu / Haliç Üniversitesi
Yusuf Ahmet Kulca / Umut Çocukları Derneği
Prof. Dr. Esin Küntay / Mimar Sinan Üniversitesi
Doç. Dr. Nilüfer Pembecioğlu / İstanbul Üniversitesi
Mustafa Ruhi Şirin / Çocuk Vakfı
Emine Yıldırım / İstanbul İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Görüş Bildiren Alan Uzmanları
Adem Arkadaş / Uluslararası Çocuk Merkezi / ICC
Prof. Dr. Sevil Atauz / Maltepe Üniversitesi
Prof. Dr. Mehmet Zeki Aydın / Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Neşe Bafra Gürsoy / MEB Okulöncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü
Fatih Hüsnü Berberoğlu / Emniyet Genel Müdürlüğü Şube Müdür
Prof. Dr. Fatma Selda Bülbül / Kırıkkale Üniversitesi
Yar. Doç. Dr. Yücel Can / Niğde Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Selda Çağlar / Trakya Üniversitesi
Doç. Dr. İbrahim Cılga / Hacettepe Üniversitesi
Dr. Mazlum Çöpür /
Uğur Değirmencioğlu / Strateji Uzmanı
Prof. Dr. Selahattin Dilidüzgün / İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dekanı
Fatma Dönmez / Diyanet İşleri Başkanlığı
Prof. Dr. Ertan Eğribel / İstanbul Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Meral Elçi / Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Davut Elmacı / Sosyal Hizmet Uzmanı
Prof. Dr. İrfan Erdoğan / İstanbul Üniversitesi
Selçuk Abdullah Evliyaoğlu / Sorbon Üniversitesi Doktora Öğrencisi
Ceren Göğüs / Kültür ve Turizm Bakanlığı

Prof. Dr. Erol Göka / Konya Selçuk Üniversitesi
Dr. Bülent İlik / SHÇEK Eski Genel Müdürü
Önal İnaltekin / SHÇEK İstanbul İl Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Z. Verda İrtiş / Galatasaray Üniversitesi
Dr. Abdullah Karatay / Sosyal Hizmet Uzmanı
Dr. Özcan Kars / SHÇEK
Dr. Ruhi Kılıç / MEB Özel Eğitim Reh. ve Danışma Hiz. Genel Müdürü
Gökten Koçoğlu / Ankara 2. Çocuk Mahkemesi Hakimi
Prof. Dr. Ümran Korkmazlar / İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi
Prof. Dr. Adnan Kulaksızoğlu / Haliç Üniversitesi
Prof. Dr. Esin Küntay / Mimar Sinan Üniversitesi
Prof. Dr. Selma Metintaş / İstanbul Üniversitesi Kadın Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi
Prof. Dr. Ayla Oktay / Maltepe Üniversitesi
Necmettin Oktay / TÜBİTAK – TÜSSİDE Müdürü
Av. Betül Onursal
Prof. Dr. Demet Özdamar / Dokuz Eylül Üniversitesi
Dr. Ömer Faruk Sönmez / Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Rukiye Şahin / Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Memduh Cemil Şirin / Sorbon Üniversitesi Doktora Öğrencisi
Mustafa Ruhi Şirin / Çocuk Vakfı
Yrd. Doç. Dr. Mustafa Talas / Niğde Üniversitesi
Uzm. Psk. Dan. Sinem Tarhan / MEB Özel Eğitim Reh. ve Danışma Hiz. Genel Müdürlüğü
Prof. Dr. Korkut Tuna / İstanbul Üniversitesi
Dr. Necmettin Turinay
Prof. Dr. Sevda Uluğtekin / Hacettepe Üniversitesi
Betül Yalçın / Özürlüler İdaresi Başkanlığı
Fikret Yaman / SHÇEK
Prof. Dr. Ertuğrul Yörükoğulları / Anadolu Üniversitesi
Av. Mevlâna İdris Zengin

Görüş Bildiren Sivil Toplum Kuruluşları
Anne Çocuk Eğitim Vakfı (AÇEV)
Cem Vakfı
Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği (Ankara)
Çocuk Hakları Zirvesi Derneği
Çocuk Vakfı
Demokrat Eğitimciler Sendikası
Eğitim Reformu Girişimi
Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası
Eğitim-Sen
Gündem: Çocuk Derneği
İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi
İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi (ÇOÇA)
İstanbul Çocukları Vakfı
Konya Aile Destek Merkezi (KADEM)
Lösemili Çocuklar Vakfı (Ankara)
Özgürlüğünden Yoksun Gençlerle Dayanışma Derneği
Sosyal Hizmetler Uzmanları Derneği
Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK)
Türkiye Gönüllü Teşekküller Vakfı
Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ)

Uluslararası Çocuk Merkezi / Icc
Umut Çocukları Derneği

Görüş Bildiren Yerel Yönetimler
İzmir Büyükşehir Belediyesi

Görüş Bildiren Üniversiteler
Anadolu Üniversitesi
Atatürk Üniversitesi
Dicle Üniversitesi
Dokuz Eylül Üniversitesi
Dumlupınar Üniversitesi
Düzce Üniversitesi
Gazi Üniversitesi / Çocuk Gelişimi Araştırma ve Uygulama Eğitim Merkezi
Gazi Üniversitesi / Çocuk Koruma Araştırma ve Uygulama Merkezi
Gazi Üniversitesi / Görme ve Öğrenme Yetersizliği Olan Çocukları Araştırma ve Uygulama Merkezi
Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü
Giresun Üniversitesi
İstanbul Üniversitesi
İstanbul Ticaret Üniversitesi
Kırıkkale Üniversitesi
Mevlana Üniversitesi
Niğde Üniversitesi
Uludağ Üniversitesi
Uşak Üniversitesi
Zonguldak Karaelmas Üniversitesi

Görüş Bildiren Hükümet Kuruluşları
Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı
Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü
İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü
Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK)
Millî Eğitim Bakanlığı İlköğretim Genel Müdürlüğü
Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Genel Müdürlüğü
Millî Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğü
Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Görüş Bildiren Uluslararası Kuruluşların Temsilcileri
Dr. Ayman Abulaban / UNICEF Türkiye Temsilcisi
Regina De Dominicis / UNICEF Türkiye Temsilci Vekili

STRATEJİ BELGESİ'NİN Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Fatma Şahin'e Sunum Toplantısı (İstanbul, 22 Ekim 2011)

Ahmet Akçakaya, Kongre İdarî Koordinatörü
Doç. Dr. Aşkın Asan, Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı
Prof. Dr. Ahmet Emre Bilgili, Kongre Bilim ve Değerlendirme Kurulu Üyesi
Kenan Bozgeyik, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müsteşarı
Prof. Dr. Aydın Gülan, Kongre Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Özcan Kars, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müşaviri
Abdülkadir Kaya, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürü
Ayşen Keşir, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Müşaviri
Necmettin Oktay, TÜBİTAK-TÜSSİDE Müdürü
Prof. Dr. Adem Sözüer, Kongre Bilim ve Değerlendirme Kurulu Üyesi
Fatma Şahin, Aile ve Sosyal Poltikalar Bakanı
Mustafa Ruhi Şirin, Kongre Genel Yönetmeni
Prof. Dr. A. Korkut Tuna, Kongre Yetişkin Divan Başkanı
Prof. Dr. Necdet Ünüvar, TBMM Üyesi
Prof. Dr. Bülent Zülfikar, Kongre Bilim ve Değerlendirme Kurulu Üyesi

I.Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi ve Uygulama Planı Gündemli ÇOCUK HAKLARI İZLEME ve DEĞERLENDİRME TOPLANTISI (Ankara, 8.5.2012)

Hükümet Kuruluşları
Tayfun ACARER, Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu, Başkan
Mehmet ALTUNTAŞ, Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı, Başkan V.
Namık ATA, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Müsteşar V.
Kenan BOZGEYİK, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Müsteşar
Vedat Ahsen COŞAR (Yurt Dışında), Türkiye Barolar Birliği Başkanlığı, Başkan
Yavuz ÇELİK, Gençlik ve Spor Bakanlığı, Müsteşar Yrd.
Özcan ÇİNE, Baş Hukuk Müşaviri
Hasan DUDAKLI, Adalet Bakanlığı, Müsteşar Yrd.
Cüneyt DÜZYOL, Kalkınma Bakanlığı, Müsteşar Yrd.
Birnur FERTEKLİGİL, Dışişleri Bakanlığı, Müsteşar Yrd. (Büyükelçi)
Murat KOCA, İçişleri Bakanlığı, Müsteşar Yrd.
Ömer Faruk KOÇAK, Sağlık Bakanlığı, Müsteşar Yrd.
Mehmet KUTLU, Ulaştırma Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı, Müsteşar Yrd.
Mirkan ÖZDEMİR, Amasya Valiliği (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü), Türkiye Çocuk Hakları Koordinatörü
Nurullah ÖZÜRK, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu, Daire Başkanı
Mehmet ÖZVEREN, Yüksek Öğretim Kurulu, Genel Sekreter V.
Saim PARLAK, Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, Müsteşar Yrd.
Fatma ŞAHİN, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Bakan
Merdan TUFAN, Milli Eğitim Bakanlığı, Müsteşar Yrd.
Çağla UZ, Gaziantep Valiliği (Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü), Çocuk Hakları Temsilcisi
Yaşar YİĞİT, Diyanet İşleri Başkanlığı, Din Hizmetleri Genel Müdürü (Doktor)

STK Temsilcileri
Fazilet AKSU (Prof. Dr.), Uçan Balon Çocuk ve Gençlik Derneği, Başkan
Murat ALTUĞGİL, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği, Başkan
Adem ARKADAŞ, Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC)
Türkay ASMA, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği, Başkan (Avukat)
Saadet AVCI, Hayat Sağlık ve Sosyal Hizmetler Vakfı, Proje Başkanı
Ufuk BEYAZOVA Prof Dr., Türk Tabipler Birliği
Ebrize ÇELTİKÇİ, Türkiye Çocuk Zirvesi, Genel Sekreter
Oya FİŞEK, Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı, Başkan
Tülin GÜLER Yrd. (Doç. Dr.), Türkiye Okul Öncesi Eğitimini Geliştirme Derneği, Başkan
Aysan GÜRÇAĞLAR, Lösemili Çocuklar Vakfı, Sosyal Hizmetler Koordinatörü
Seda YILMAZ İNAL , Anne Çocuk Eğitimi Vakfı (AÇEV), Ankara Temsilcisi
Suat KARDAŞ, Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı, İçerik ve Araştırma-Geliştirme Yöneticisi
Mehmet KASAP (Avukat), Hukuk ve Hayat Derneği, Başkan
Bilal KOLBÜKEN, Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı, Avukat
Füsun KÜRÜM, Anne Bebek Sağlığı Vakfı, Sanatsal Etkinlik Komite Üyesi
Sevgi MERMERCİ, Mutlu Çocuklar Derneği, Başkan
Emrah Kırımsoy, Gündem Çocuk Derneği, Yönetim Kurulu Üyesi
Mustafa Ruhi ŞİRİN, Çocuk Vakfı, Başkan
Mehmet TEBER (Uzm. Pedagog), Pedogoji Derneği, Başkan
Bülent ZÜLFİKAR (Prof. Dr.), Türkiye Hemofili Derneği, Başkan

I.Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi ve Uygulama Planı Redaksiyon Karar Toplantısı (İstanbul, 19 Ekim 2012)

Ahmet Akçakaya, Çocuk Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi Kongre Koordinatörü
Nazife Yüceldi Aktaş, Çocuk Hizmetleri Genel Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. Aşkın Asan, Aile ve Sosyal Politikalar Bakan Yardımcısı
Kadriye Bozkurt, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Sosyal Çalışmacı
Necmettin Oktay, TÜBİTAK-TÜSSİDE Müdürü (emekli)
Abdulah Özbay, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Çocuk Hakları Daire Başkanı
Mustafa Ruhi Şirin, Kongre Genel Yönetmeni, Çocuk Vakfı Başkanı
Prof. Dr. A. Korkut Tuna, Kongre Yetişkin Divan Başkanı

I.Türkiye Çocuk Hakları Stratejisi ve Uygulama Planı 2013-2017 YAZIM GRUBU

Prof. Dr. Fatma Selda Bülbül
Uğur Değirmencioğlu
Prof. Dr. Ertan Eğribel
Prof. Dr. Aydın Gülan (Kongre Başkanı)
Yrd. Doç. Dr. Özcan Kars
Yusuf Ahmet Kulca
Necmettin Oktay (Stratreji Danışmanı)
Av. Memduh Cemil Şirin
Mustafa Ruhi Şirin